

Bezinning op groei

Studenten en staf willen fundamentele discussie | p.4 |

Voedsel in Afrika

'Vrije markt kan honger niet voorkomen' | p.8 |

Kamertekort

Nederlandse studenten moeten langer wachten | p.27 |

RESOURCE [NL]

Voor iedereen van Wageningen University & Research

nr. 21 – 29 juni 2017 – 11e jaargang

Nedersoja

Student en alumnus experimenteren ermee | p.24

HET EFFECT VAN ZANDSUPPLETIE

Hoe kun je zand op de Nederlandse kunstlijn spuiten zonder grote schade aan te brengen aan de natuur? Onderzoek dat Wageningen Marine Research momenteel uitvoert, moet antwoord geven op die vraag. De onderzoekers kijken bijvoorbeeld welke effecten zandsuppletie heeft op de verspreiding van vissen in de kustzone. In dit net, op het onderzoeksschip de Luctor, zit vis die gevangen is op 15 minuten varen uit de kust bij Heemskerk. De resultaten van het onderzoek moeten inzicht geven in de ideale frequentie, timing, locaties en aard van kustversteviging met zand. TL, foto: Maarten Rutting

>> INHOUD

nr. 21 – 11e jaargang

>> **12**

CAMPUSBOUWER

Tijs Breukink neemt na twaalf jaar afscheid

>> **18**

POORT DICHT?

‘Goed nadenken of je wel wilt blijven groeien’

>> **27**

WEINIG INTEGRATIE

Internationale studenten willen meer contact en steun

EN VERDER

- 4 Veel glas in Unilever-gebouw
- 6 Rens Buchwaldt volgt Breukink op
- 7 Vakken voor vluchtelingen
- 8 Bioasfalt ruikt houtig
- 9 Meelwormen kweken op restjes
- 10 ‘Zet leefstijl in als medicijn’
- 16 Straling in eten meten
- 22 Ga jij groen op vakantie?
- 27 Ondertussen in Portugal

BUITEN HET KADER

Via LinkedIn had ik contact met Abdelkader Benali. Hij schreef me dat hij dit jaar ‘cultureel professor’ is aan de TU Delft. Hij neemt de Delftse ingenieurs mee naar pleinen – doorgaans plaatsen waar techneuten vooral naar gebouwen kijken – en staat met ze stil bij de menselijke verhalen die daar voor het oprapen liggen. Cultuur ontmoet wetenschap. Goed idee, ook voor Wageningen. Fantaserend kom ik wel op een rijtje. Geert Mak die onze wetenschappers door bossen leidt waar vergeten veldslagen hebben plaatsgevonden. Documentairemaker Michiel van Erp die zijn blik op de eetgewoonten van de gemiddelde Nederlander met ons deelt. Connie Palmén die met ons filosofeert over levensgeluk of Erwin Olaf die ons anders naar planten laat kijken. Of misschien iets meer *disruptive*: Paul de Leeuw, Heleen van Royen of René van der Gijp over honger of erosie. Oké, nu schiet ik een beetje door, maar ik bedoel te zeggen dat het goed is wat ze in Delft doen. Iemand binnenhalen die gewone zaken anders benadert. Dat brengt altijd vooruitgang. Moeten we hier ook doen. Beter goed gejat dan slecht bedacht.

Edwin van Laar

>> [Wetenschappers schakelen het publiek in om de es te redden](#) | p.5

ROEP OM DISCUSSIE OVER GROEI

Er is een fundamentele discussie nodig over de groei van de universiteit. Dat zegt de nieuwe Dean of Education Arnold Bregt. Hij krijgt daarin steun van de Student Council.

Bregt doet zijn oproep in een gesprek met *Resource* over de aanhoudende groei van de universiteit (zie pagina 18). Dat die groei problemen met zich meebrengt, bleek onlangs uit een onderzoek van *Resource* onder het personeel. 'Groei is heel lang iets positiefs geweest, iets waar we met zijn allen trots op waren', zegt Bregt. 'Maar het huidige onderwijsmodel loopt tegen de grenzen van de mogelijkheden aan.'

Kern van het probleem is dat de staf niet is meegegroeid met de studentenaantallen. Volgens cijfers van de VSNU is de docent-studentratio in tien jaar tijd meer dan verdubbeld: van een op zeven naar een op vijftien. Dat leidt tot onge-

zonde en niet duurzame werkdruk. Het Wageningse onderwijsmodel met veel contact tussen docent en student staat volgens Bregt op de tocht. 'We kunnen het ons niet meer veroorloven om over de hele linie zo intensief les te geven als we gewend zijn.'

De oproep van de nieuwe onderwijsbaas wordt ondersteund door de Student Council. De drie studentenfracties VeSte, CSF en S&I gaan in hun volgende overleg met rector Arthur Mol, op 4 juli, het groeiprobleem aankaarten. VeStewoordvoerder Ellen de Jong. 'Wij zijn al geruime tijd met dit onderwerp bezig. Studenten komen bij ons met hun zorgen over te grote groepen en de moeite die het kost om een thesisplek te vinden.'

'De hoge werkdruk bij docenten tast de kwaliteit van het onderwijs aan', voegt Ties Terlouw van CSF daaraan toe. De studenten hebben de groeiproblematiek al diverse ke-

ren bij rector Arthur Mol op tafel gelegd. Tot nu toe tevergeefs. De Jong: 'Maar met het onderzoek van *Resource* hebben we nu ook cijfers om onze zorgen te onderbouwen. Wij staan vierkant achter de oproep van Arnold Bregt. De universiteit heeft een visie op groei nodig.'

Het Strategisch Plan geeft volgens de studenten nauwelijks richting aan de groei. De Jong: 'Het is allemaal vaag en weinig concreet.' 'De universiteit komt uit een periode rond de eeuwwisseling waarin de boel bijna bankroet was', vult Terlouw aan. 'Groei is daarom altijd omarmd. Je voelt dat dat meespeelt als je het onderwerp groei aankaart.' De Jong: 'Er zou al heel wat gewonnen zijn als de raad van bestuur het probleem onderkent.' **IRK**

Lees ook het artikel 'Moet de poort dicht?' op p.18.

Het nieuwe gebouw van Unilever, gezien vanaf het noorden.

VEEL GLAS IN NIEUWBOW UNILEVER

Het nieuwe gebouw van Unilever op de Wageningse campus krijgt een 'open' uitstraling met veel glas. Dat blijkt uit het ontwerp dat het concern deze week presenteerde.

Het nieuwe Global Foods Innovation Centre telt vier bouwlagen plus een parkeerkelder. Het ontwerp van het Amsterdamse bureau Paul de Ruiter Architects straalt door het ruime gebruik van glas openheid uit. En dat is niet toevallig. Kennisuitwisseling en transpa-

rantie staan volgens Unilever centraal in het gebouw.

Op de begane grond van het gebouw komt aan de oostkant de Pilot Plant, een minifabriek waar nieuwe producten worden gemaakt. Aan de westkant is plek voor de Food & Customer Experience, zeg maar de kraamkamer van nieuwe producten. Verder komen er testkeukens en een Concept Store.

Boven komen drie verdiepingen met een restaurant, kantoren en laboratoria. Onder

het pand ligt een parkeerkelder, waar ook medewerkers van WUR hun auto – gratis – kunnen parkeren. Het pand wordt gebouwd door Dura Vermeer en is naar verwachting halverwege 2019 klaar. Unilever concentreert er de huidige R&D-vestigingen in Vlaardingen, Heilbronn en Poznan. Er komen ongeveer 550 medewerkers over.

Het pand van Unilever wordt aan de oostkant geflankeerd door FrieslandCampina en aan de westkant door Plus Ultra. **IRK**

JOUW COLUMN HIER?

Heb jij een passie voor schrijven? Steek je je mening niet onder stoelen of banken? Geef die mening vaak stof tot nadenken en kun je die pakkend op papier zetten? Als je al deze vragen met ja kunt beantwoorden, ben jij mogelijk de nieuwe columnist die *Resource* zoekt.

Schrijf een pakkende column van maximaal 250 woorden en stuur die voor 1 september naar edwin.vanlaar@wur.nl. Stel jezelf daarbij kort voor. Voorwaarde is dat jouw verhaal iets te maken heeft met WUR.

De inzendingen worden beoordeeld door bestuursvoorzitter en NRC-columnist Louise Fresco, de huidige *Resource*-columnist Stijn van Gils en hoofdredacteur Edwin van Laar.

© COLUMN|STIJN

Modder

'Als je hier iets nodig hebt, dan is het er gewoon', zegt ze, met frustratie terugdenkend aan haar eigen universiteit in Italië. 'Al dat wachten. Die rijen. Het is dat het weer hier zo slecht is, maar anders zou ik nooit meer weggaan. En de bergen, die mis ik ook wel. Eigenlijk zou Nederland in Zuid-Europa moeten liggen.' Ik zucht. 'Jouw eeuwige gezet over de bergen. Wacht maar tot je de Waddenzee gezien hebt.'

Daar lopen we, over een uitgestrekt wad met – God zij dank – goed weer. Urenlang praat ze over zeehondjes, schelpen en het prachtige weer; het woord 'berg' lijkt uit haar vocabulaire gewist. Nederland, dat is de hemel op aarde.

Dan klinkt plotseling een schreeuw: 'Stijn!' Verschrikt kijk ik achter me. Ze staat tot boven haar knie in de modder. Met kracht trek ik haar eruit. 'Au, au, au', roept ze.

De weken erna neemt de pijn toe. Elke dag wordt lopen lastiger, maar de huisarts wil niets doen. 'Een scan? Nee, dat doen we hier in Nederland niet zomaar', zegt hij na vijf weken.

Ook een bezoek aan de fysiotherapeut is vruchteloos. 'Sorry, ik kan niets voor je betekenen. Je hebt een scan nodig. Oh, dat wil de huisarts niet? Dan bel ik wel. (...) Het spijt me, jouw huisarts wil echt niet.' Ze wisselt van huisarts. 'Een scan? Dat lijkt me een goed idee. Ik zal een afspraak voor je maken.' Ze bezoekt de MRI-afdeling. 'Een afspraak? Oh, dan is er iets fout gegaan. Hier staat niks hoor.'

'Weet je', zegt ze, hinkend terug naar huis. 'Die bergen, daar moet ik even niet aan denken, maar verder verlang ik zo terug naar Italië. Al dat wachten, en die rijen. Maar dan uiteindelijk komt er iemand die je echt wil helpen.' 📍

Stijn van Gils (29) doet promotieonderzoek naar ecosysteemdiensten in de landbouw. Maandelijks beschrijft hij zijn worsteling met het systeem wetenschap.

kort

>>PUBLIEKSACTIE

Red de es

Wageningse wetenschappers schakelen het publiek in om de es te redden. Wie een es ziet die niet is aangetast door de essentaksterfte, kan die melden bij het Centrum voor Genetische Bronnen op essentaksterfte.nu. De ziekte teistert essen in Noordwest-Europa, maar een klein deel van de bomen is bestand tegen de ziekte. Met die gezonde bomen willen Wageningse onderzoekers, onder wie Paul Copini, een resistente es kweken. Daarvoor zijn op korte termijn 200 gezonde bomen nodig. 📍 RK

>>RONDWEG

Niet ten koste van Carus

Een rondweg om de campus mag niet ten koste gaan van de stallen van Carus. Dat heeft WUR laten weten aan de gemeente. Het Wageningse college heeft een rondweg voorgesteld die langs de wijk Noordwest en door het Dassenbosje loopt, maar dat plan stuit op veel verzet. Daarom sprak wethouder Han ter Maat onlangs met het WUR-bestuur over een mogelijke verschuiving van de route naar het oosten. Zo'n oostelijk tracé loopt dwars door de proefvelden, die daardoor volgens WUR onbruikbaar worden. Ook zouden gebouwen van Carus moeten worden verplaatst. Dat kost volgens WUR zeker tien miljoen euro. WUR gooit de deur niet helemaal dicht, maar verlangt

wel dat de route door het Dassenbosje sowieso wordt meegenomen in een milieu-effectrapportage. De gemeenteraad beslist op maandag 3 juli. 📍 RK

>>AFGHAANSE LERARENOPLEIDING

6,6 miljoen euro steun

De Nederlandse overheid heeft opnieuw geld beschikbaar gesteld voor de landbouwlereenopleiding in Kabul, die met hulp van WUR is opgezet. Met een bedrag van 6,6 miljoen euro kan het National Agricultural Education College (NAEC) weer 5 jaar vooruit. Sinds 2012 hebben 635 studenten de opleiding met goed gevolg afgerond. De afgestudeerden kunnen lesgeven aan agrarische *high schools* in Afghanistan, vergelijkbaar met het Nederlandse mbo. Het Wageningen Centre for Development Innovation (CDI) ondersteunt NAEC. 📍 AB

Leerlingen van NAEC in Afghanistan krijgen praktijkles.

TOCH ENGELSTALIGE BACHELOROPLEIDINGEN

Vijf Wageningse bacheloropleidingen schakelen per 1 september 2018 over op het Engels. De Student Staff Council stemde op 14 juni alsnog in met het voorstel hierover van de raad van bestuur. Acht leden waren voor en zes tegen.

Eerder had de Student Staff Council te kennen gegeven dat ze het voorstel afwees, tenzij het bestuur aan dertien aanvullende voorwaarden zou voldoen. In een brief zegde het bestuur daarna toe dat ze negen van de dertien voorwaarden wilde inwilligen. Zo gaat het bestuur de introductie en gevolgen van de Engelstalige bachelors monitoren. Verder komt er een maandelijks rapportage van het aantal aanmeldingen voor de vijf opleidingen, zodat de opleidingen desgewenst snel kunnen kiezen voor een numerus fixus. Ook wil het bestuur snel inzicht geven in de onderwijskwaliteit van de vijf opleidingen. **AS**

AKKOORD VERLENGD LESROOSTER NABIJ

De raad van bestuur heeft bijna overeenstemming met de medezeggenschapsraden over invoering van het *extended daytime schedule* in september 2018.

De Student Council stemde twee weken geleden tegen, omdat ze twee lange lunchpauzes per week wil voor alle studenten in de komende drie jaar. In reactie daarop garandeert het bestuur nu de komende twee jaar twee lange lunchpauzes per week en 'zoveel mogelijk' lange pauzes in het derde jaar. Het bestuur wil niet toezeggen dat alle 'schemercolleges' in het elfde en twaalfde uur worden opgenomen, zoals de studentenraad ook verlangt.

De Student Staff Council stemde twee weken geleden wel in met het nieuwe rooster. Deze raad wil alleen nog de toezegging dat het ondersteunend personeel geen gebroken diensten krijgt. Die toezegging doet het bestuur niet, omdat gebroken diensten niet in strijd zijn met de cao. Met andere voorwaarden van de medezeggenschapsraden had het bestuur al ingestemd. Daarom ziet het ernaar uit dat beide raden deze week gaan instemmen. **AS**

Volg de besluitvorming op resource-online.nl

FOTO: GUY ACKERMANS

Rens Buchwaldt: 'Ik denk met heel veel voldoening te kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van WUR.'

'IK HOUD MEER VAN STUREN DAN VAN BESTUREN'

Rens Buchwaldt (55) is de opvolger van Tijs Breukink. Met ingang van 1 september gaat hij in de raad van bestuur de portefeuille Finance, Business & Services voor zijn rekening nemen.

Vorig jaar april vertrok Buchwaldt na tien jaar als financieel bestuurder bij sierteeltcoöperatie FloraHolland. Hij nam tijd voor zijn kinderen en voor reflectie. Toen hij begin dit jaar door een headhuntersbureau werd benaderd voor de functie bij WUR, kreeg hij daar meteen een goed gevoel bij. 'Wageningen wil bijdragen aan een betere wereld en heeft een grote reputatie. Ik wil daar graag aan meewerken met de kennis die ik de afgelopen jaren heb opgebouwd.'

Die kennis zit niet in onderwijs en onderzoek, maar in bedrijfsvoering. 'FloraHolland levert de infrastructuur voor de bloemen- en plantensector, die bestaat uit zo'n vierduizend MKB-bedrijven. Die hebben allemaal hun eigen belangen. Ik heb geleerd die belangen af te wegen.' Verder heeft Buchwaldt veel ervaring met het verbeteren van bedrijfsprocessen. Dat zijn meestal kleine interventies, maar hij heeft bij FloraHolland ook een fors saneringsplan doorgevoerd. 'Net als WUR heeft FloraHolland geen winstoogmerk, maar verliezen moet je natuurlijk voorkomen.'

In 2014 raakte Buchwaldt in opspraak omdat hij een bonus ontving van FloraHolland, terwijl er elders in de coöperatie ontslagen vielen. 'Hier gold: afspraak is afspraak. Ik had de doelstellingen gehaald. In 2009 heb ik afstand gedaan van de variabele beloning omdat de omstandigheden zodanig waren dat ik die beloning niet op zijn plaats vond. Maar dat heeft de krant niet gehaald.' Hij verdiende een 'mooi salaris' van vier ton bij de veiling en vindt het geen probleem dat hij bij de WUR aanmerkelijk minder gaat verdienen. 'Ik denk met heel veel voldoening te kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van WUR. Daar hoort een mooi salaris bij waarover niet veel te onderhandelen; het staat vast en is openbaar.'

Buchwaldt vindt zichzelf geen bestuurder op afstand. 'Ik houd meer van sturen, dus in overleg met de medewerkers en stakeholders richting geven, dan van besturen. Ik wil de belangrijke details kennen. Zo heb ik me bij FloraHolland vanuit de directie beziggehouden met stapelwagens. We wilden van twee typen naar één en bij die keuze bleek de koppeling van de wagentjes belangrijk. Ik ben toen letterlijk op mijn knieën naar de koppelingen gaan kijken om te helpen bij het maken van een keuze.' **AS**

Lees ook het afscheidsinterview met Buchwaldts voorganger Tijs Breukink op p. 12.

VEERTIG VAKKEN VOOR VLUCHTELINGEN

Vanaf september kunnen vluchtelingen zonder verblijfstatus of met een tijdelijke verblijfsvergunning gratis vakken volgen aan Wageningen University & Research. Docenten van veertig vakken hebben hun lessen opengesteld. WUR wil zo de integratie van vluchtelingen bevorderen.

Initiatiefnemer is Johan Feenstra, coördinator bij Wimek Graduate School en in het verleden jarenlang actief voor VluchtelingenWerk Nederland. Hij zag dat de Universiteit Utrecht een programma voor asielzoekers heeft en wilde dat ook in Wageningen invoeren. 'Ik heb een paar mensen gevraagd om mee te denken en iedereen was direct enthousiast.' De raad van bestuur nam het voorstel van Feenstra als een pilot op in het vluchtelingenbeleid van de universiteit.

Vluchtelingen met een academische achtergrond en voldoende beheersing van de Engelse of Nederlandse taal kunnen vanaf komend collegejaar aanschuiven bij veertig vakken. Die variëren van Biology of Animal Production tot Nutrient Management. Feenstra: 'We hopen dat meer docenten hun lessen willen openstellen.'

Volgens Feenstra kan het programma, dat WURth-while is genoemd, bijdragen aan een betere integratie van vluchtelingen. Asielzoekers die nog wachten op een vergunning voelen zich vaak buitengesloten van de samenleving. Feenstra. 'Het is fijn voor hen om iets omhanden te hebben en om bij te blijven in hun vakgebied terwijl ze wachten op een verblijfsvergunning.'

WUR werkt bij het programma samen met VluchtelingenWerk Oost-Nederland. Coördinator An-

FOTO: GUY AVKERMANS

net Timmerman: 'Het verhaal dat dit programma er komt, gaat al rond. Er hebben zich al vijf vluchtelingen in Wageningen bij mij gemeld. Mensen willen heel graag iets doen.'

Op de website wur.eu/WURth-while staat een overzicht van alle vakken. Docenten die ook hun lessen willen openstellen, kunnen mailen naar johan.feenstra@wur.nl. LvdN

WAGENINGEN

Hesselink van Suchtelenweg 6(a)

Een uniek Rijksmonument gelegen aan de rand van Wageningen, middenin het groen met uitzicht op rivier de Rijn. Dit schitterende woon- en werkobject deed dienst als Laboratorium voor de Landmeetkunde en is gebouwd in de periode tussen 1950-1953 door F.E. Röntgen in samenwerking met A. Kruidhof in een esthetisch-functionalistische bouwtrant.

*Kijk snel op:
sothebysrealty.nl*

TE KOOP

Netherlands

Sotheby's
INTERNATIONAL REALTY

‘VRIJE MARKT KAN AFRIKA NIET VOEDEN’

Afrikaanse overheden moeten ingrijpen in de economie om dreigende honger te voorkomen, stelt de Wageningse landbouweconoom Niek Koning in een nieuw boek. Hij pleit voor voedselbuffers. Andere economen hebben daar minder vertrouwen in.

Als Afrikaanse landen niet snel de landbouw steunen in plaats van die over te laten aan de vrije markt, staat het continent nog veel meer honger te wachten dan het tot nog toe gekend heeft. Dat stelt landbouweconoom Niek Koning in zijn boek *Food Security, Agricultural Policies and Economic Growth*.

Koning, oud-docent van Wageningen University en een bekend criticaster van het neoliberale marktdenken, beschrijft hoe de landbouw in 1850 een ‘geologische spaarrekening’ opende. Gebruik van fossiele brandstoffen maakten transport, tractoren en kunstmest mogelijk, wat de voedselproductie een boost gaf. Wereld voor 1850 bevolkingsgroei steeds gevolgd door hongersnood en bevolkingskrimp, de ‘fossiele revolutie’ maakte groei van de wereldbevolking naar 7,5 miljard mensen mogelijk. Alleen: de spaarrekening is bijna leeg, of mag vanwege de klimaatverande-

ring niet meer worden gebruikt.

Er dreigt daarom hongersnood in Afrika zoals in het pre-fossiele tijdperk, stelt Koning, met conflict en migratie tot gevolg. De bevolking verviervoudigt tussen nu en 2100, terwijl de landbouw op het continent slecht ontwikkeld is. Dat komt doordat Afrikaanse overheden hun eigen landbouw niet ondersteunen. Ze voeren goedkope rijst in uit Azië en goedkope kip uit Europa, waardoor Afrikaanse boeren een lage prijs krijgen. Afrikaanse landen die wel hun boeren wilden steunen, zijn teruggefloten door de Wereldbank, het IMF en de Europese Unie.

Koning stelt een uitvoerig programma van maatregelen voor om het tij te keren. Hij wil onder andere de prijs van voedselgewassen wereldwijd stabiliseren door buffers aan te leggen. Een internationale organisatie moet voedsel opkopen zodra de prijs te laag wordt en voedsel verkopen als de prijs te hoog wordt. Verder moeten handelsquota en productiebeperkingen voorkomen dat te grote voorraden ontstaan. Ook moeten Afrikaanse landen invoerheffingen invoeren en goede wegen aanleggen op het platteland.

Koning kreeg deze maand bijval

FOTO: SARINE ARSLANIAN, SHUTTERSTOCK

tijdens een symposium over zijn boek in Wageningen. Volgens emeritus hoogleraar Rudy Rabbinge moet het liberale economisch beleid snel stoppen. Onder economen brokkelt het geloof in de vrije markt af, zegt ook Erwin Bulte, hoogleraar Ontwikkelingseconomie aan WUR. ‘We zijn veel te lang bang geweest voor ingrijpen in de wereldmarkt. Het is veel te optimistisch om te denken dat we de voedselzekerheid in Afrika aan de markt kunnen overlaten.’

Ook Bulte vindt dat de Afrikaanse landen hun eigen landbouw moeten beschermen. Maar hij is huiverig voor een systeem van

prijsstabilisatie. Voedselbuffers lokken smokkel en corruptie uit, aldus de ontwikkelingseconoom. Hij pleit voor oplossingen op microniveau: als boeren hun oogst vaker opslaan in plaats van meteen na de oogst te verkopen, stabiliseert dat de prijs ook.

Ook econoom Ruerd Ruben van Wageningen Economic Research heeft twijfels. ‘Prijsstabilisatie van voedsel van overheidswege is duur beleid. Een betere aanpak is om de efficiëntie in de voedselketen te verbeteren, bijvoorbeeld door investeringen in wegen. Dan kan de lokale productie beter concurreren met voedselimporten.’ **BT**

FOTO: GUY ACKERMANS

BIOASFALT RUKT HOUTIG

Het nieuwe fietspad van bioasfalt langs de Bornsesteeg en de Kielekampsteeg, dat maandag officieel werd geopend (foto), ziet er heel gewoon uit. Maar het ruikt wel anders. Houtig. Dat komt doordat het bitumen, een plakmiddel van aardolie, voor de helft is vervangen door lignine, het polymeer dat bijvoorbeeld hout, gras en stro stevigheid geeft. Wageningen Food & Biobased Research doet al jaren onderzoek naar toepassingen van dit polymeer. In het Wageningse pad zijn drie soorten lignine verwerkt. **RK**

Lees het hele verhaal op resource-online.nl

FOTO: SHUTTERSTOCK

MEELWORMEN KWEKEN OP RESTJES IS VEILIG

Meelwormen die groeien op plantaardige reststromen zijn waarschijnlijk veilig om te eten. Mycotoxinen, gifstoffen uit schimmels die in voedselresten kunnen zitten, hopen zich niet op in de insecten. Dat blijkt uit onderzoek van het Laboratorium voor Entomologie en het Rikilt.

Nu worden meelwormen vooral gekweekt op tarwezemelen, vertelt onderzoeker Sarah van Broekhoven van het Laboratorium voor Entomologie. Maar het kan duurzamer, bijvoorbeeld door de meelwormlarven te kweken op broodkruimels of andere restjes. Voedselresten kunnen echter mycotoxinen bevatten, zoals deoxynivalenol (kortweg DON). Als mensen deze stof binnenkrijgen, kan dat leiden tot klachten als braken en diarree. Verder was nog onduidelijk wat het gif met de meelwormen zelf doet. Van Broekhoven: 'Er is veel onderzoek gedaan naar schimmelgifstoffen in veevoer, maar er is relatief weinig bekend over de risico's hiervan bij het kweken van eetbare insecten.'

De onderzoekers gaven meelwormen van de soort *Tenebrio molitor* L. drie verschillende diëten: DON-vrij voer, voer dat van nature besmet is met DON (4,9 mg per kg) en voer waar extra DON aan was toegevoegd (8 mg per kg). De meelwor-

men groeiden op alle diëten even goed en in de volgroeide meelwormen werd geen DON aangetroffen. Wel kwam DON in de poep terecht.

De larven die het van nature besmette voer kregen, poepten uiteindelijk 14 procent van het DON weer uit. Bij de larven op een dieet met extra DON was dit ruim drie keer zoveel. Het grootste deel van de gifstof werd dus blijikbaar afgebroken. Dat het gif in de poep terecht komt, is volgens Van Broekhoven geen probleem voor de consument, omdat de meelwormen eerst worden schoongemaakt. 'Het zou wel een risico kunnen vormen voor de mensen die met de meelwormen werken.'

Waarschijnlijk vormen meelwormen gekweekt op reststromen dus geen risico voor de voedselveiligheid. Maar om dit met zekerheid te kunnen zeggen, moet er wel eerst meer onderzoek worden gedaan, zegt Van Broekhoven. 'We hebben nu alleen gekeken naar het mycotoxine DON, omdat we weten dat deze redelijk vaak voorkomt in Europa. Maar we weten niet hoe het zit met andere mycotoxinen. Daarnaast moet nog verder worden onderzocht hoe de meelwormen DON afbreken en of de stoffen die daarbij ontstaan ook veilig zijn.' **TL**

VISIE <<

'Koolmees is de kanarie in de kolenmijn'

Koolmezen op de Veluwe lijden onder kalkgebrek. Hun eieren breken snel en komen vaak niet uit. Jonge koolmezen hebben soms gebroken pootjes. Dit is een gevolg van verzuring, zo melden *NRC Handelsblad* en het *AD*. De ongezonde koolmezen zijn slechts het topje van de ijsberg, denkt dierecoloog Hugh Jansman van Wageningen Environmental Research.

De Veluwe ziet er toch goed uit? Is de verzuring zo erg?

'Als mensen over de Veluwe lopen, vinden ze het prachtig. Maar als onderzoeker zie je het in een ander licht. In de jaren tachtig zijn de arme zandgronden door de zure regen al uitgespoeld. Nu is stikstof, in de vorm van ammonium uit de intensieve veehouderij, de belangrijkste oorzaak voor bodemverzuring. Door stikstof in de bodem neemt de beschikbaarheid van essentiële mineralen zoals calcium en magnesium af, waardoor deze niet in planten en dus ook niet hogerop in de voedselketen terechtkomen.'

Gaat het echt zo slecht met de koolmezen?

'Als je naar het hele Veluwegebied kijkt, valt dit wel mee. Vogels die bijvoorbeeld meer in de buurt van de bebouwde kom leven, krijgen ook kalk binnen via de schelpenpaadjes. Wanneer je specifiek naar de arme zandgrondbossen kijkt of in gebieden met heideontginning, dan lijkt er wel degelijk een probleem te zijn. Als je gedetailleerder in de nestkasten kijkt, dan valt op dat er meer mislukkingen zijn.'

Zijn alleen koolmezen de dupe?

'Verzuring is voor meer planten en dieren een probleem, maar koolmeesjes worden uitgebreid gemonitord. Ze zijn wellicht de kanarie in de kolenmijn. Het probleem is dat stikstofstudies voornamelijk kleinschalig zijn. Maar als ik alles bij elkaar optel, krijg ik sterk het idee dat het totale ecosysteem van de arme zandgronden zwaar onder druk staat.'

En nu?

'Verzuring is net als de klimaatverandering een erg complex en grotendeels onzichtbaar probleem. Nederland is het meest bemeste land ter wereld en als we de vermessing niet tegengaan, blijft het dweilen met de kraan open. Om dit probleem beter te doorgronden, is er meer onderzoek nodig.' **TL**

FOTO: SHUTTERSTOCK

‘LEEFSTIJL VAKER INZETTEN ALS MEDICIJN’

Gezonde voeding en beweging moeten vaker worden ingezet als ‘medicijn’ tegen chronische aandoeningen. Zieken krijgen dan niet alleen pillen, maar ook groente, fruit, fietsen en wandelen op recept. Dat schrijven deskundigen van onder meer WUR in het rapport *Kennissynthese voeding als behandeling van chronische ziekte*, dat ze hebben gemaakt in opdracht van ZonMW.

‘We weten uit onderzoek al langer dat een aangepaste leefstijl effectief kan zijn bij de behandeling van chronische ziekten, zoals suikerziekte en hart- en vaatziekten’, zegt projectleider Renger Witkamp, hoogleraar Voeding en Farmacologie in Wageningen. Denk aan diabetespatiënten die dankzij een gezond dieet en meer beweging soms helemaal met medicijnen kunnen stoppen.

Met voeding en beweging valt dus veel gezondheidswinst te behalen. Dat die winst nu nog relatief laag is, heeft volgens Witkamp onder andere te maken met de manier waarop zorg in Nederland wordt betaald. ‘Zorgverzekeraars worden gecompenseerd om ziekte te behandelen. Er wordt vooral gewerkt met kortetermijnmodellen en dan is het voordeliger

om iemand pillen voor te schrijven waarvan je direct het effect ziet.’

Ook is de wetenschappelijke onderbouwing bij voedingsstudies lastiger. Bij medicijnonderzoek kun je studies uitvoeren waarbij de ene groep een pil krijgt en de andere een neppil. Bij voedingsonderzoek zijn dit soort studies volgens Witkamp überhaupt lastig uitvoerbaar, laat staan bij grote groepen patiënten met chronische aandoeningen.

‘Daarom pleiten we voor een andere benadering, waarbij op patiëntniveau wordt gekeken naar de gezondheidseffecten van leefstijlinterventies.’

Om de mogelijkheden van voeding in de praktijk optimaal te benutten, moet volgens Witkamp de financiering van de zorg veranderen. Ook moet er in de opleiding van huisartsen en praktijkondersteuners meer aandacht komen voor het belang van voeding en leefstijl. Uit onderzoek blijkt dat momenteel in slechts een kwart van de gesprekken bij de huisarts voeding en leefstijl ter sprake komen. Verder kunnen (huis)artsen en beleidsmakers volgens Witkamp nog beter gebruikmaken van de expertise van andere zorgprofessionals zoals diëtenisten en coaches. **TL**

FOTO: SHUTTERSTOCK

VARKENS BIJTEN ELKAAR DOOR EIWITTEKORT

Varkens met een lage gezondheidsstatus die weinig ruw eiwit in hun voer krijgen, bijten elkaar meer. Dit probleem kan deels worden opgelost door extra aminozuren aan het voer toe te voegen, blijkt uit een studie van Wageningse dierwetenschappers.

In het kader van duurzaamheid is het een trend in de veevoerindustrie om minder eiwit in het voer te stoppen, vertelt Yvonne van der Meer van Animal Nutrition. Het is echter de vraag wat dit doet met de varkens. ‘Wij ontdekten dat er een verband is tussen de gezondheidsstatus, de voersamenstelling en het bijtgedrag van varkens.’

De onderzoekers verdeelden 576 vleesvarkens over verschillende hokken. Een deel van de dieren werden gehouden onder ‘lage gezondheidsstatus’, wat betekende dat ze niet werden gevaccineerd en geen antibiotica kregen in een niet-gedesinfecteerde stal. De varkens met een hoge gezondheidsstatus kregen deze behandelingen wel. De varkens kregen voer met een normaal of laag eiwitgehalte, met of zonder extra toegevoegde (synthetische) aminozuren.

Varkens met een laag eiwitgehalte in het voer beten elkaar vaker, net als varkens met een lage gezondheidsstatus. Het toevoegen van ex-

FOTO: SHUTTERSTOCK

tra aminozuren aan het voer verminderde het bijten in oren, maar alleen bij varkens die onder lage gezondheidsstatus leefden. Van der Meer vermoedt dat het immuunsysteem van varkens met een lage gezondheidsstatus vaker wordt gestimuleerd. Hun immuunsysteem heeft dan extra behoefte aan aminozuren. Als de varkens die niet via het voer binnenkrijgen, willen ze meer wroeten om eiwitrijk voedsel te

zoeken. Als er in hun omgeving niet veel te wroeten valt, richten ze zich op hun hokgenoten. Maar als we ze de aminozuren in het voer geven, valt deze behoefte gedeeltelijk weg’.

Een andere mogelijke verklaring is dat bepaalde aminozuren fungeren als signaalstoffen in de hersenen. Een tekort aan deze stoffen kan leiden tot stress en agressief gedrag bij varkens. **TL**

ONDERTUSSEN OP...

RESOURCE-ONLINE.NL

FOTO: PETER VAN MULKEN

BEZETTING

Uit protest tegen de verandering van de bestuursstructuur bezette studentenvakbond WSO in 1996 de ingang van het toenmalige bestuursgebouw op Duivendaal. De bezetters vonden dat studenten steeds minder te zeggen kregen. Oud-WSO'er Korné Versluis (rechtsonder op de foto): 'Mede-bezetter Rolf Martejijn had een voor die tijd hippe mobiele telefoon meegenomen. Het hielp niet erg, want desondanks werden we volledig verrast door de ME die via een luik in het dak binnen was gekomen.' De arrestatie verliep rustig. 'Iedereen vond het ook wel prima dat het maar twee uurtjes duurde.' Heb jij ook een verhaal bij deze foto of roept een ander beeld uit de serie *100 jaar... eigen mening* herinneringen op? Kom langs op de redactie of mail naar vincent.koperdraat@wur.nl.

**Bekijk de fotoserie
'100 jaar... eigen mening'
op resource-online.nl**

CHINA EN TAIWAN

De Chinese promovendus Wenbiao Shi heeft zich geërgerd aan het artikel *Ondertussen in Taiwan*. Daarin zegt de Taiwanese student Lena Chang dat China Taiwan moet accepteren als deelnemer aan het Parijs-akkoord. Shi noemt dit 'provocatief'. 'Dat komt erop neer dat Taiwan als onafhankelijk land zou worden erkend. Dat is een politieke truc en onacceptabel voor China.' Shi is het met Chang eens dat de klimaatverandering moet worden aangepakt en dat ook Taiwan daaraan kan bijdragen. Hij heeft echter een andere oplossing: 'De Taiwanese samenleving kan zelf de geopolitieke barrières opzij zetten door zichzelf te erkennen als onderdeel van China. Onder die consensus is Taiwan welkom om bij te dragen aan de klimaatverbetering in de wereld, samen met China. Dat zou een effectievere en meer praktische manier zijn voor Taiwan om internationale invloed te hebben, voor China om internationale verantwoordelijkheid te nemen en voor Lena

Chang en andere milieukundigen in Taiwan en China om dromen uit te laten komen.'

**Lees de hele brief
op resource-online.nl**

STUDENTENHUIZEN

De gemeente Wageningen wil overlast voorkomen door het aantal studentenhuizen aan banden te leggen. Het bericht hierover was op de site goed voor zeventien reacties. Een bewoner van de Julianastraat wond zich op over 'die jongens op de Lawickse Allee'. 'Ceresballen in een fantastisch mooi hoekhuis. Elke dag lawaai, vuur in de tuin, rotzooi in de tuin en schreeuwen 's nachts. Vreselijk.' Jordy vult aan: 'Echt die koorballen moeten gewoon weg, men zwangere zus woont met haar vriend nu bij z'n ouders en ze ken geen eens een huis krijgen hier. Zie je een paar van die zielige studenten met geld van papa die wel een huis hebben.' Boze student ziet het heel anders:

'Juist op het moment dat de kamernood groter wordt en er meer klachten komen over te hoge huurprijzen en huisesmelkers gaat de gemeente het aantal studentenhuizen aan banden leggen? Volstrekt idioot. Wageningen is een studentenstad, daar horen studentenhuizen ook bij.'

**Lees alle reacties
op resource-online.nl**

Campusbouwer zwaait af

Een hele campus neerzetten zonder een euro aan geleend geld. Dat is het grootste wapenfeit van Tijs Breukink, de ‘financiële man’ binnen de raad van bestuur. Op 5 juli neemt hij afscheid, na een dienstverband van twaalf jaar. ‘De ontwikkeling die WUR heeft doorgemaakt is zeker niet alleen mijn prestatie, maar ik ben er wel enorm trots op.’

tekst Albert Sikkema en Edwin van Laar foto's Guy Ackermans

‘Ik ga met gemengde gevoelens weg’, zegt Tijs Breukink. ‘De ratio zegt: na twaalf jaar is het mooi geweest. Het is goed dat ik wegga, zowel voor WUR als mezelf, want na zo’n lange tijd kun je niet meer voldoende vernieuwen. Maar gevoelsmatig wil ik best blijven. Ik heb hier de ruimte om beleid te ontwikkelen en een campus te bouwen, met om mij heen zeer betrokken en gemotiveerde mensen. Wie maakt dat mee?’

Twaalf jaar geleden werd Breukink lid van de raad van bestuur van WUR, verantwoordelijk voor financiën, bedrijfsvoering en campusontwikkeling. De universiteit en de DLO-instituten – die inmiddels Wageningen Research heten – stonden er destijds heel anders voor dan nu, memoreert hij. ‘Toen ik in 2005 in Wageningen begon, trof ik een organisatie in de problemen. Wageningen UR zat middenin de bezuinigingsoperatie Focus, waarbij duizend personeelsleden moesten vertrekken. De studentenaantallen stonden op een dieptepunt met 4500 studenten en de bedrijfsvoering was verouderd. Inmiddels staan we er weer goed voor. We zijn financieel gezond, trekken veel studenten, doen baanbrekend onderzoek en hebben een uitstekende reputatie. Dat is zeker niet alleen mijn prestatie, maar ik ben wel enorm trots op die ontwikkeling.’

ONDERWIJSBUDGET

Wageningen University heeft de aanhoudende groei van het aantal studenten tot nu toe goed weten op te vangen,

vindt Breukink. ‘Alle financiële indicatoren van de universiteit zijn goed, het enige is misschien dat de universiteit geen extra financiële reserve heeft. Dat komt door de aftopping van de Rijksbijdrage door het ministerie van EZ, waardoor we de afgelopen jaren zo’n 30 tot 40 miljoen euro zijn misgelopen.’ Breukink doelt op de zogenaamde 2-procentregeling, die bepaalt dat het Wageningse onderwijsbudget met maximaal 2 procent per jaar mag stijgen, ongeacht de werkelijke stijging van de studentenaantallen. ‘Desondanks hebben we ervoor gekozen ons onderwijs volledig via het Brascamp-model te blijven bekostigen. Dat betekent dat we het tekort aan Rijksbijdrage voor de leerstoelgroepen bijpassen uit de centrale middelen en er met efficiëncy maatregelen voor zorgen dat we dat tekort binnen enkele jaren weer inlopen. De overhead van de universiteit bedraagt circa 19 procent, een van de laagste percentages bij de Nederlandse universiteiten. Hierdoor kunnen we geld investeren in het onderwijs.’ Breukink wil graag iets van de interviewers weten. ‘Is het jullie opgevallen dat er binnen de universiteit niet of nauwelijks reuring is over de verdeling van het geld? Dat komt door het boxensysteem, waarbij iedere leerstoelgroep een basisfinanciering krijgt en de rest van het geld kan verdienen met onderwijs en onderzoek. Dit is een robuust, zake-lijk en breed gedragen model dat geen ruimte biedt voor vriendjespolitiek. Hoogleraren zien dat het er eerlijk aan toegaat. Op andere universiteiten is hier meer gedoe over. Het boxensysteem, dat we zelf hebben ontwikkeld, creëert rust.’ >>

De financiële situatie bij Wageningen Research is minder florissant dan die bij de universiteit, toch?

‘Ook Wageningen Research staat er financieel goed voor. De reserves van de instituten zijn op peil en daarom kunnen we dit jaar in herstelplannen investeren. Dan doel ik niet alleen op het krimpplan van Wageningen Environmental Research van honderd personeelsplaatsen, maar ook bijvoorbeeld op extra investeringen in datamanagement bij Wageningen Economic Research. Vrijwel alle instituten zijn de afgelopen jaren gekrompen, maar we hebben gelukkig ook gespaard om te kunnen investeren in vernieuwing.’

Ik ben er trots op dat we sinds de grote bezuinigingsoperatie Focus, die het gevolg was van achterstallig onderhoud, geen drastische ingrepen meer hebben moeten uitvoeren. We hebben alleen her en der kleinere reorganisaties en organisatieaanpassingen gehad. Je moet ervoor zorgen dat je de markt kent en vervolgens de organisatie voortdurend aanpassen aan de omgeving; de problemen voor zijn is uiteindelijk ook veel socialer naar je medewerkers toe.’

Hoe doe je dat, de problemen voor zijn?

‘Daarvoor moet je goed de vinger aan de pols houden. Na mijn komst hebben we een goede *planning and control*-cyclus ontwikkeld, waardoor we tien keer per jaar een tussenstand krijgen van de opdrachten, productiviteit en financiën van de kennisseenheden. Daarbij is de financiële informatievoorziening zodanig gesystematiseerd en geautomatiseerd dat we snel een betrouwbaar overzicht krijgen, zodat we tijdig kunnen bijsturen.’

We horen dat je niet van verrassingen houdt.

‘Dat klopt. Een verrassing betekent dat er iets gebeurt wat je niet hebt zien aankomen, je hebt iets gemist en dat zet je op achterstand. Idealiter moet je alle relevante trends kennen, zodat je er snel op kunt inspelen. We hebben de afgelopen jaren een grote ontwikkeling doorgemaakt, van het registreren van data naar het maken van toekomstgerichte risicoanalyses, scenario’s en toekomstprojecties. Dat heeft ons erg geholpen om WUR op koers te houden.’

Er is veel praktijkonderzoek gefuseerd. Heeft dat nog toekomst?

‘Ik heb inderdaad een enorme concentratieslag meegemaakt in het dierlijk praktijkonderzoek. Zo zijn vier proefbedrijven voor de melkveehouderij geconcentreerd op Dairy Campus in Leeuwarden. Er is nog één proefbedrijf voor de varkenshouderij over en het praktijkcentrum voor pluimveeonderzoek is zelfs gestopt bij gebrek aan opdrachten. Wat niet heeft geholpen, is dat de productschappen in de landbouw zijn opge-

heven en er geen goed georganiseerd onderzoek voor in de plaats is gekomen. Onze praktijkcentra hebben alleen toekomst als ze deel uitmaken van een innovatiecluster, denk ik. In Leeuwarden werkt WUR samen met hogeschool Van Hall Larenstein, PTC+ en zuivelbedrijven op een kenniscampus. De vraag is nu: lukt het in de varkenshouderij ook om zo’n kenniscampus met ons op te richten? We moeten de innovatieclusters in het toegepast onderzoek opnieuw vormgeven.’

WEL OF GEEN ORION

De belangrijkste zichtbare nalatenschap van Breukink is zonder twijfel de Wageningse campus. Toen hij aantrad, was er al een campusplan en lag Forum op de tekentafel, maar Breukink heeft de campus gerealiseerd en verder uitgebouwd. Er kwam een tweede onderwijsgebouw, Orion, en de bouw van Helix werd versneld, waardoor 100 miljoen extra nodig was bovenop het bouwbudget van 200 miljoen euro. ‘Ik ben er trots op dat dit zonder externe financiering is gerealiseerd en dat we bovendien afgelopen januari de laatste banklening van voor die tijd hebben afgelost.’ Ook was in het oorspronke-

‘Medewerkers denken vaak dat al die regels van de zesde verdieping van Atlas komen. Dat is niet zo’

lijke plan niet voorzien dat de campus veel bedrijven zou herbergen. ‘Met de bedrijven in StartHub en Plus Ultra, met FrieslandCampina en met Unilever dat straks komt, kunnen we faciliteiten delen, samenwerken in onderzoek en onderwijs en bouwen aan de wereldwijde kennishub.’

De bouw van Orion was niet voorzien in de eerste plannen en leidde tot flinke discussies met de raad van toezicht, memoreert Breukink. ‘Toen we Orion besloten te bouwen in 2009, zaten we op zes- à zeventienduizend studenten. Die konden we prima kwijt in Forum. Maar de prognose was dat we gingen groeien naar tienduizend studenten. Er waren echter ook stemmen die zeiden: niet doen, dit is een te groot risico. Maar we hebben toen een goede keuze gemaakt.’

Waarom dan nu geen derde onderwijsgebouw neerzetten, nu de studentengroei voortduurt?

‘Dat is niet te betalen. Zo’n gebouw kost al gauw 100 miljoen euro en moet veertig tot zestig jaar meegaan. De demografische prognose is dat de

studentenaantallen over vijf jaar weer dalen. Los daarvan moeten we onze bestaande gebouwen veel beter gebruiken. Dat kan met ons voorstel voor een verlengd lesrooster. We zitten in een 24-uurseconomie en studenten verwachten dat onze faciliteiten ’s avonds open zijn. Als je dan kijkt hoe weinig uur per dag onze collegezalen bezet zijn, is dat niet meer van deze tijd en al helemaal niet duurzaam.’

ARBORETA

Met de concentratie van WUR op de campus liet de universiteit ook gebouwen en terreinen achter in Wageningen. Breukink moest kijken of daar nog toekomst voor was. ‘Zo hebben we de arboreta een nieuwe toekomst gegeven. Arboretum De Dreijen is overgedaan aan Utopa, dat nu een prachtig beeldenmuseum in het park heeft gerealiseerd, en Belmonte is overgedragen aan een stichting die het park nu met vrijwilligers beheert. Bij die overgang was ik persoonlijk intensief betrokken. WUR bespaart nu zes ton per jaar aan onderhoudskosten, die we extra besteden aan onderwijs en onderzoek, en het Belmonte Arboretum heeft een nieuwe toekomst. Ik had ook een bord in de tuin kunnen zetten met ‘te koop’ en het kunnen verkopen aan de hoogsteieder, maar dit voelt beter.’

We hebben je weinig in de lokale pers gezien over de arboreta en ook over de bereikbaarheid. Ben je de onzichtbare man achter de schermen?
‘Ik ben minder zichtbaar dan mijn collega’s. Dat komt zowel door mijn portefeuilles als door mijn persoon. Ik hoef niet zo nodig op de Bühne als het niet functioneel is; dat is voor mij geen doel op zich.’

WISE

De suggestie dat er veel ICT-projecten zijn mislukt bij WUR – denk aan studentinformatiesysteem WISE en projectinformatiesysteem Kameleon – leidt tot enige irritatie bij Breukink. Bedrijfsprocessen halen pas het nieuws als ze het niet goed doen, benadrukt hij. Weten wij bijvoorbeeld wel dat er de afgelopen jaren vele bedrijfsprocessen met succes zijn gestandaardiseerd en geautomatiseerd? ‘Denk bijvoorbeeld aan het elektronisch bestelsysteem, het salarissysteem en Agresso. De afgelopen jaren zijn er tientallen upgrades en implementaties per jaar geweest die ervoor hebben gezorgd dat het onderwijs en onderzoek effectief en efficiënt worden ondersteund.’

Genoteerd. Maar welke lering moeten we trekken uit de mislukte invoering van WISE?

‘We hebben ons te veel laten leiden door de bestaande onderwijspraktijk. We wilden het unieke Wageningse onderwijssysteem, met veel keuzevrijheid en -ruimte, ondersteunen met een

standaard ICT-systeem. Dat is ons niet gelukt. Nu kijkt de commissie-Verreth naar de knelpunten. Ik verwacht dat er een pittige discussie komt waarin de universiteit keuzes moet maken in het onderwijs om te zorgen voor een goed functionerend onderwijsregistratiesysteem.'

Wordt de bedrijfsvoering steeds complexer?

'Beslist. En dat komt vooral door de toegenomen regelgeving. We moeten ons steeds meer verantwoorden. Denk aan de Wet werk en zekerheid, Participatiewet, aanbestedingswetgeving, privacywetgeving, regels voor nevenwerkzaamheden, Wet openbaarheid van bestuur, regels voor contrafinanciering, vennootschapsbelasting, btw-wetgeving – je kunt het zo gek niet bedenken. Het is een enorme brij en het leidt tot bureaucratische ballast. En de accountant controleert alles naar de letter van de wet, bang als ze is voor repercussies door de toezichthouder. We proberen de overhead bij WUR beperkt te houden, maar door de doorgeschoten regelgeving zie je de overhead onmiskenbaar oplopen.

Dit komt voort uit de maatschappelijke roep om transparantie en verantwoording, maar eigenlijk is het een groot wantrouwen naar het handelen van mensen in ons soort organisaties. Een wantrouwen dat zich vertaalt in gedetailleerde regeltjes om grip te krijgen op de besteding van al dan niet publiek geld. Vaak hebben medewerkers het idee: die regels komen van de zesde verdieping in Atlas. Nee, meestal komen die regels van de overheid en wij moeten ze invoeren en vertalen om geen sancties opgelegd te krijgen.'

En jij moest je persoonlijk verantwoorden voor je hoge salaris. Hoe heb je dat beleefd?

'Die discussie vond ik niet fijn. Vóór WUR werkte ik bij Arcadis. Voor het geld heb ik deze baan bij WUR niet gekozen. Ik heb een prima salaris, maar na enkele jaren ontstond er een nieuw frame over universiteitsbestuurders: het zijn graaiers. Ik werd in de publieke opinie bejegend als een halve crimineel, dat was echt niet leuk. Het vreemde was: mijn salaris ging omlaag, maar het maatschappelijke oordeel over dat salaris werd steeds negatiever.'

Wat ga je nu doen?

'Dat weet ik nog niet. Er is nog niets op mijn pad gekomen en door alle drukte ben ik nog onvoldoende met mijn vervolgcariëre bezig geweest. Ik sta wel open voor iets nieuws.'

AFSCHEID TIJS BREUKINK

Bestuurslid Tijs Breukink neemt op 5 juli officieel afscheid van WUR. De afscheidsbijeenkomst vindt plaats in Orion vanaf 15.30 uur. Op het programma staan toespraken van onder meer Geert van Rumund, burgemeester van Wageningen, Cees van der Knaap, voorzitter van Foodvalley, en Loek Dijkman, oprichter van Stichting Utopa en beeldengalerij Het Depot. Aanmelden kan nog via wur.nl.

KLEINE BEETJES STRALING

Hoe hard straalt de spinazie op ons bord? Voedsel wordt voortdurend gecontroleerd op veiligheid en één aspect van die veiligheid is straling. Analist Annemieke Vos van Avezathe weet daar alles van. Dagelijks meet zij bij Rikilt voedselmonsters door

op alfa-, bèta- en gammastraling. De foto toont het apparaat voor het meten van gammastraling. Plastic potten met elk een kilo gesneden groente wachten in een soort carrousel op hun beurt om in de machine te mogen afdalen voor een meetbeurt.

Kool, spinazie, wortels. 'Eigenlijk alles wat eetbaar is.' Zo'n meting kan wel een etmaal duren, maar dat is nog niks. De machine die alfastraling meet, elders op de zaal, doet er een week over om een fatsoenlijk signaal te detecteren. Een zoemtoon van de

ventilatie verbreekt de rust. Aan de muur hangt een poster: 'Radioactiviteit in voedsel na nucleair ongeval'. Maar zo spannend is het – gelukkig – zelden. 'Het komt wel eens voor dat een partij positief is. Dat is dan een topdag', lacht ze. Natuurlijk komt de

gevaarvraag op tafel. 'Dat wil iedereen altijd weten. Nee, gevaarlijk is het niet. Qua straling zit het allemaal in het achtergrondniveau. Wij meten enkele becquerelletjes, in de medische wetenschap gaat het om mega-becquerel. Dus wat dat betreft valt het

hier reuze mee.' Sterker nog: dit is het enige lab binnen Rikilt waar je zonder labjas naar binnen mag. Wel liggen er bij het raam een paar geigertellers. Om te checken of iemand een besmetting heeft opgelopen. RK, foto Margriet van Vianen

Moet de poort dicht?

DOSSIER GROEI

De aanhoudende groei van het aantal studenten houdt de Wageningse gemoederen bezig. Om de gevolgen voor het personeel op een rij te zetten, hield *Resource* vorige maand een enquête. Daaruit blijkt dat de werkdruk hoog is en het onderwijs minder persoonlijk wordt. De resultaten zijn gepubliceerd in *Resource* 19. In *Resource* 20 vertelden docenten hoe ze hun werkvormen zoal hebben aangepast om de groei op te vangen. In dit laatste vervolgverhaal pleiten hoogleraren voor een universiteitsbrede discussie over de groei.

De druk die de studentenaanwas legt op het Wageningse onderwijs neemt ongezonde vormen aan. De rek is eruit en het is tijd om keuzes te maken. Dat zeggen verschillende hoogleraren, onder wie Dean of Education Arnold Bregt. 'Groei is nu iets wat ons overkomt.'

tekst Roelof Kleis illustratie Paul Gerlach

Rik Leemans, hoogleraar Milieusysteemanalyse, legt het probleem kernachtig uit. Het is een kwestie van rekenen. 'Onze studentenaantallen groeien met tien procent per jaar. Dat is een verdubbeling elke zeven jaar. Maar door een afspraak uit het verleden groeit het onderwijsbudget van onze universiteit jaarlijks maximaal twee procent. Verdubbeling van dat budget duurt daarom 34 jaar. Groei en budget lopen dus heel snel uit de pas.'

In de praktijk van alledag vertaalt zich dat onder meer in werkdruk. Een voorbeeld uit de praktijk van Leemans: 'De European Consultancy Workshop voor masters werd tien jaar terug één maal per jaar gegeven voor dertig studenten. Tegenwoordig geven we deze cursus vijf of zes keer per jaar. Tijdens die cursus van zeven weken zijn de studenten twee weken in het buitenland. Destijds gingen drie docenten mee. Voor zes groepen betekent dit dat achttien medewerkers twee hele weken op pad zijn. Dat kan niet. De begeleiding hebben we daarom teruggeschroefd naar twee docenten per groep. Natuurlijk gaat dat ten koste van de kwaliteit.'

DOCENT-STUDENTRATIO

Veel leerstoelgroepen kampen met soortgelijke problemen en hebben behoefte aan meer onderwijzend personeel, blijkt uit een onderzoek dat *Resource* deed onder leerstoelhouders en onderwijscoördinatoren (zie kader). De helft van de hoogleraren zegt extra personeel te hebben aangenomen om aan de onderwijsbehoefte te voldoen. Ruim zestig procent van hen zou graag (nog) meer personeel aannemen, maar heeft daar de middelen niet voor.

Ook andere cijfers leggen de kern van het Wageningse groeioprobleem bloot. Arnold Bregt, hoogleraar Geo-informatiekunde en Remote Sensing en de nieuwe Dean of Education, pakt er een beleidsstuk bij over de bekostiging van het hoger onderwijs, dat onlangs naar de Tweede Kamer werd gestuurd. Van alle Nederlandse universiteiten stegen de studentenaantallen in Wageningen veruit het meest: meer dan vijftig procent in de periode 2011-2016. De docent-studentratio daalde tussen 2006 en 2015 van een op zeven naar een op vijftien. 'Het probleem is dat onze staf vrijwel gelijk is gebleven, terwijl de studentenaantallen enorm zijn gegroeid', zegt Bregt. 'Er is intern wel extra geïnvesteerd in onderwijs, maar dat heeft maar gedeeltelijk tot het aanstellen van meer personeel geleid.'

Hoogleraar Sacco de Vries van Biochemie schampert over het effect van de extra gelden die de raad van bestuur volgens het zogenaamde Brascamp-model in het onderwijs stopt om de nood te lenigen. 'Uiteindelijk is dat op mijn personeelsbestand niet te zien. De middelen zijn toegenomen, maar de lasten ook. Probleem is dat een flink deel van dat extra geld gaat zitten in afdrachten voor huisvesting, overhead, HRM, ICT en andere stafafdelingen. In de praktijk is Biochemie kleiner dan twintig jaar geleden. En dat geldt zeker niet voor de stafafdelingen.'

DUBBELE DRUK

Leemans wijst op nog een ander facet van het geldprobleem: tenure track. Met het carrière-instrument zelf is

niks mis, vindt hij. 'Jonge docenten kunnen binnen tien jaar doorgroeien tot persoonlijk hoogleraar. Daar zit een kwaliteitsambitie in voor goed onderzoek én goed onderwijs. Maar dat betekent wel dat succesvolle leerstoelgroepen zoals de onze langzamerhand steeds duurder worden, want bij een hogere positie hoort een dito salaris. Daardoor kunnen we nauwelijks nieuwe mensen aannemen. Universitair hoofddocenten en persoonlijke hoogleraren inzetten voor onderwijs is nog nauwelijks rendabel.'

Hoogleraar Remko Uijlenhoet van Hydrologie en Kwantitatief Waterbeheer stelt zelfs dat door tenure track 'de staf gemiddeld genomen minder beschikbaar is voor onderwijs'. 'Meer dan voorheen wordt binnen tenure track ingezet op onderzoek en acquisitie. Medewerkers hebben er meer taken bij gekregen. Onderwijs en onderzoek zouden elkaar moeten versterken. Maar de druk aan

beide kanten is groot: op het onderwijs door de groeiende aantallen studenten en op het onderzoek door de krimpende budgetten. Ze beginnen op gespannen voet met elkaar te staan.'

LAGER ONDERWIJSNIVEAU

De druk op het onderwijs raakt ook op andere manieren het onderzoek. Volgens Leemans van Milieusysteem-analyse hebben onderzoekers door de werkdruk steeds minder tijd om goede voorstellen te schrijven voor acquisitie. 'Het schiet erbij in om jouw voorstel nog eens te laten reviewen door een collega. Dat betekent dat de voorstellen minder kwaliteit hebben en er dus minder geld binnenkomt.'

De Vries van Biochemie wijst daarnaast op het langzaam dalende niveau van het onderwijs, dat ook het onderzoek raakt. 'Je ziet dat met name bij de masterthesis, waar studenten onderzoek doen op de leerstoelgroep. Het instapniveau van de studenten is zeer wisselend.

Theoretisch zijn ze goed, maar praktisch minder.' Begeleidende promovendi zijn veel tijd kwijt om studenten basisvaardigheden aan te leren en dat gaat ten koste van het eigen onderzoek. 'Voorheen hadden we tien masters op de zaal, nu nog maar vijf of zes omdat de begeleiding veel tijd kost. En het zijn niet alleen internationale studenten. Over de hele linie is het praktische niveau van de studenten gedaald. Ik krijg nu al commentaar uit het bedrijfsleven dat onze studenten moeite hebben met het praktische werk.'

KANTELPUNT

Stijgende werklust, stagnerende budgetten en een toenemende druk op de kwaliteit van onderwijs en onderzoek leiden tot de onvermijdelijke vraag of Wageningen op deze manier de groei nog wel aankan, vinden de hoogleraren. 'Toen ik hier twintig jaar geleden begon als hoogleraar was Wageningen een sterfhuis', brengt de nieuwe onderwijsbaas Bregt in herinnering. 'De studentenaantallen waren erg laag. Er is toen een nieuw onderwijsbe-

leid neergelegd dat we nog steeds koesteren. Goed, kleinschalig onderwijs in mooie gebouwen en met goede faciliteiten. Dat heeft gewerkt. Maar past die aanpak nog steeds? Het huidige onderwijsmodel loopt tegen de grenzen van de mogelijkheden aan. De kleinschaligheid, met veel contact tussen docent en student, levert hoge waardering op bij de studenten. Maar er is een kantelpunt en sommige leerstoelgroepen en studierichtingen hebben dat al bereikt.'

Volgens Bregt ligt het grootste probleem bij de begeleiding van thesisstudenten. 'Die thesis is essentieel voor hun opleiding. Dáár leren studenten onderzoek doen. Veel competenties worden dáár aangeleerd. Aan dat knelpunt moeten we iets doen en ik heb daar ook wel een idee over. Misschien moeten we de oplossing niet zoeken in het onderwijs, maar juist in het versterken van het onderzoek. De studentenaantallen zijn verdubbeld, maar het onderzoeksbudget is in die tijd vrijwel gelijk gebleven. Als elke leerstoelgroep nu eens tien procent van het onderwijsbudget inzet voor extra onderzoek. Voor een doorsnee leerstoelgroep komt dat neer op zestigduizend euro tot een ton. Daar kun je een onderzoeker voor aanstellen. Over de

'Pas het studentenaantal aan op het beschikbare personeel'

hele universiteit heb je het dan over ruim tachtig extra onderzoekers. Vrij onderzoek, zonder condities, dat thesisonderwerpen oplevert waar studenten aan meewerken.'

Die overheveling van gelden heeft wel een prijs. 'Je dwingt daarmee leerstoelgroepen vakken gedifferentiëerder te maken. Extensief waar het kan en intensief waar dat nodig is, zoals bij de thesisbegeleiding. We kunnen het ons niet meer veroorloven om over de hele linie zo intensief les te geven als we gewend zijn. We proberen krampachtig de oude werkwijze overeind te houden, maar dan met veel grotere groepen studenten. Dat houden we niet vol.'

DISCUSSIE OVER GROEI

Los van aanpassingen op de korte termijn wil Bregt een structurele discussie op gang brengen over groei. 'Wat voor universiteit willen we zijn qua omvang en opzet? Een soort MIT-achtige instelling waar studenten er zijn om het onderzoek te ondersteunen of een *education hub*? Ik wil drie scenario's ontwikkelen, inclusief de financiële doorrekening en wat dat betekent voor de omvang van de staf. Groei is nu iets wat ons overkomt.'

Zo'n groeidiscussie is hoognodig, vindt ook hydroloog Uijlenhoet. 'Het is tijd voor bezinning. Laten we pas op de plaats maken. Als nu al duidelijk is dat de staf de komende jaren niet zal meegroeien, dan moet je heel goed nadenken of je wel wilt blijven groeien. Iedereen werkt zich een slag in de rondte om alle ballen in de lucht te houden. Het onderwijsmodel en de werving zijn enorm succesvol geweest. Missie geslaagd. Maar het is nu tijd om te kijken hoe we ons de komende tien tot twintig jaar willen ontwikkelen.'

GRENZEN STELLEN

'Geweldig, zo'n groeidiscussie', vindt Leemans, 'want ik heb geen oplossingen. Ik heb het probleem van de werkdruk de laatste vier jaar voortdurend bij de directie aangekaart, maar die legt het terug bij de leerstoelgroepen. De raad van bestuur kwam met de oplossing om DLO'ers in te schakelen voor onderwijs, maar dat kan helemaal niet. Die zijn veel te duur. Mijn oplossing is promovendi bij het onderwijs te betrekken, maar dat gaat ten koste van hun onderzoek. Als meer geld voor docenten er niet inzit, zullen we grenzen moeten stellen aan de groei of zelfs terug moeten naar minder studenten.'

Universitair hoofddocent Frits Claassen van Operationele Research en Logistiek is het daar niet mee eens. 'Groei is een luxeprobleem en een uitdaging. Ik heb ook de tijden gekend van krimp, toen er donkere wolken boven onze universiteit hingen. En kijk nu eens wat we hebben staan! Fantastisch.' Maar dat wil niet zeggen dat hij blind is voor de problematiek. Volgens Claassen is er al veel gewonnen als onderwijs de plek en waardering krijgt die het verdient. 'De incentives liggen nu teveel bij het onderzoek en de acquisitie daarvan. Onderzoek loont, onderwijs niet of nauwelijks. Geef jonge tenure trackers die onderwijskwaliteiten hebben een carrièreperspectief en de kans zich te ontwikkelen. Er zit veel onderwijstalent tussen jonge medewerkers, daar ben ik van overtuigd. Maar je moet ze wel scouten en dat gebeurt niet. Er zijn promovendi die nauwelijks in het cursorisch onderwijs worden betrokken. Dat is toch vreemd? Promovendi en postdocs zijn de nieuwe generatie onderzoekers en docenten.'

TOELATINGSEISEN

In een discussie over groei moet volgens Uijlenhoet ook zeker de kwaliteit van de toegelaten studenten een plek krijgen. 'Je moet oppassen voor de valkuil dat je denkt dat vroeger alles beter was. Dat voorbehoud wil ik maken. Maar het lijkt erop dat er een grotere diversiteit is in het niveau en de ambities van de studenten die we toelaten, zowel bij de bachelors als de masters. Er zijn nog steeds toppers, maar er is een grote staart van studenten die onevenredig veel aandacht vragen. In Wageningen is een wvo-diploma voldoende om toegelaten te worden. Je kunt je afvragen of die drempel toekomstbestendig is. We trekken tegenwoordig meer en meer studenten die op het hbo wellicht beter op hun plaats zouden zijn.'

Volgens Uijlenhoet moet Wageningen zich meer profileren als een technische universiteit. 'We zijn toegetreden tot de 4TU Federatie en dat is heel goed. Wij zijn een toepassingsgerichte universiteit, laten we dat dan ook uitstralen. We leiden ingenieurs op. Straal uit dat je er hier hard aan moet trekken en dat niet iedereen met een wvo-diploma het hier redt.'

'Jarenlang was het not done om in Wageningen te gaan studeren', zegt De Vries (Biochemie). 'Nu halen we wekelijks de voorpagina van de Volkskrant. Dat is hartstikke goed. Maar je krijgt ook studenten binnen die niet helemaal het juiste beeld hebben van een studie in Wageningen. Misschien moeten we de boel omkeren en uitgaan van het beschikbare personeel en daar de studentenaantallen op aanpassen.'

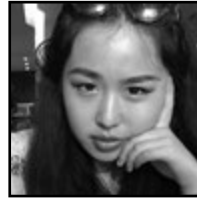
Bekijk het dossier
Groei
op resource-online.nl.

GROEN OP VAKANTIE?

Met het vliegtuig naar je vakantiebestemming. Het is handig en goedkoop, maar de CO₂-uitstoot is natuurlijk niet misse-lijk. Dus hoe gaan Wageningse studenten – doorgaans begaan met het welzijn van de planeet – daarmee om? Hoe ‘groen’ gaan zij op vakantie?

tekst Teun Fiers en Anne van der Heijden illustratie Henk van Ruitenbeek

Jiahui Yu

Masterstudent Urban Environmental Management

‘Ik kom uit China en ik vlieg één of twee keer per jaar naar huis. Dit is een lange vlucht en niet heel duurzaam, maar mijn familie zien is mijn prioriteit. **Ik wil af en toe naar huis kunnen,**

dus nooit vliegen is geen optie. Hier in Wageningen kan ik leren hoe ik duurzaamheidsproblemen in China op kan lossen en rond de wereld reizen kan me hier ook veel over leren, ook al moet ik daarvoor vliegen. Altijd op één plek blijven is niet de oplossing. Binnen Europa neem ik liever de bus dan dat ik vlieg, maar dat is meer vanwege comfort dan het milieu.’

Tijmen Wiegiersma

Masterstudent Moleculaire Levenswetenschappen

‘WoesteLand is een jongeren natuurvereniging waar ik lid van ben. We organiseren natuurvakanties, waarbij we vaak een duurzaam of natuurge-richt thema hebben. **We werken over-**

dag in de natuur, bijvoorbeeld voor Staatsbosbeheer, en in ruil daarvoor verblijven we op toffe locaties. We eten dan ook vegetarisch en biologisch. We gaan ook wel eens naar het buitenland, maar dan naar plekken die bereikbaar zijn met de bus of de trein. Je hoeft niet altijd ver weg om mooie dingen te zien. Ik vlieg bijna nooit, ik carpool of lift liever. Maar ik heb wel toekomstdromen om bijvoorbeeld naar IJsland te gaan en dan zal ik toch moeten vliegen.'

Yorick Vink

Masterstudent Urban Environmental Management

'Ik denk wel aan duurzaamheid als ik mijn vakanties overweeg, maar het is niet mijn enige criterium. Ik probeer meestal wel met de trein of bus te gaan. Twee keer ben ik lif-tend op reis geweest. Dat is gezellig, gratis en duurzaam. **Een bijzondere tegenstelling is dat mensen die vaak aan duurzaamheid denken, ook meestal graag veel van de wereld willen zien.** Helaas moet je vliegen als je ver op reis wilt. Dat houdt me soms tegen, maar niet altijd.'

Aleid Teeuwen

Bachelorstudent Plantenwetenschappen

'Een aantal jaar geleden vroeg ik me af hoe ik mijn persoonlijke impact op het milieu kon verkleinen. **De twee grootste vervuilers zijn met het vliegtuig reizen en vlees eten. Daarom ben ik met die twee dingen gestopt.** Ik kom uit Oslo en ga ongeveer twee keer per jaar terug naar Noorwegen. Dat doe ik altijd met de bus. Ook alle andere vakanties doe ik met de bus of trein en als dat niet kan, dan carpool of lift ik. Met de bus gaan kost meer tijd en geld, maar dat heb ik ervoor over. Ik kijk niet eens naar vliegtickets, dus dan kan ik het ook niet vergelijken. Als ik heel ver weg zou gaan, zou ik misschien moeten vliegen. Maar als ik daar langer dan een half jaar zou blijven, vind ik het acceptabel.'

Fabian Verhage

Masterstudent Climate Studies

'Vorig jaar moest ik voor mijn masterscriptie naar Brazilië. Ik wilde niet vliegen, omdat ik niet verantwoordelijk wil zijn voor de klimaatverandering. Eerst dacht ik aan een zeilboot, maar dat is duur en duurt een maand. **Uiteindelijk ben ik met een containerschip naar Brazilië gegaan. Dat duurt twee weken.** De terugweg zou ik met een cruiseschip doen, maar ik brak mijn been en ben toch met het vliegtuig gegaan. Nu besteed ik mijn stage aan duurzaam lucht- en zeetransport. Ik raad mensen af om binnen Europa te vliegen, dat is onverantwoord. Compenseren helpt een beetje, vooral om vlieg-

tuigmaatschappijen te laten zien dat passagiers het klimaat belangrijk vinden. Dat is relevant, want op termijn kunnen vliegtuigen overschakelen op biobrandstof. Mij krijg je voorlopig het vliegtuig in ieder geval niet meer in; deze zomer ga ik zeilen.'

Dieke Schutjens

Masterstudent Climate Studies

'Ik ga deze zomer de Climate-KIC Summerschool volgen, over duurzaam ondernemerschap. De organisatie raadde ons aan om op een duurzame manier naar de beginlocatie en van de eindlocatie te reizen. De terugreis vanuit Helsinki bleek echter al lastig genoeg met vliegtuig, daar had ik weinig andere opties. De heenreis had met de trein gekund, alleen kwam daar iets tussen. Mijn vriend komt de dag daarvoor terug van zijn excursie en ik wil hem graag een dagje zien voor ik vertrek. Daarom ga ik toch vliegen, dat is ook goedkoper. Uiteraard ga ik wel compenseren. **Ik heb voor klimaatcompensatie van Hivos gekozen, waarbij je direct een project voor biogas in Cambodja steunt.** Maar ik ben sceptisch over het effect van compensatie, want de kosten zijn alsnog zo laag.'

Timon Weitkamp

Masterstudent International Land and Water Management en GIS

'**Over een paar weken vlieg ik met mijn jaarclub naar Bulgarije. Daar huren we een busje.** Vervolgens staan een kasteel, natuurpark, steden-trip en Sunny Beach op onze planning. Aangezien we maar acht dagen samen zijn, hebben we weinig andere opties. Als we met de trein zouden gaan, zouden we lang niet zoveel plaatsen kunnen bezoeken. Normaal gesproken reis ik graag met het openbaar vervoer, het liefst zoals de lokale bewoners van een land dat doen. Maar bij deze reis hebben we geen zin om extra moeilijk te doen.'

Alex Crump

Voormalig stagiair bij Eleaf Wageningen

'**Na mijn stage besloot ik op een fietsvakantie door Europa te gaan, van Amsterdam naar Athene.** Jammer genoeg kwam ik niet verder dan Tsjechië. Vlak fietsen ging prima, maar het hoogtepunt van de Harz veroorzaakte een knieblesure. Nu heb ik gepland om binnenkort door Frankrijk te fietsen, maar ik realiseer me nu ook dat fietsen vooral nuttig is in steden. Voor lange afstanden combineer ik fietsen het liefst met de trein. Mijn principe is om alleen vliegtuigreizen te maken als ik ergens langere tijd blijf. Anders is het de "ware kosten" niet waard.' 🚲

Bekijk een video-
verslag van Fabians
reis op het vrachtschip
op resource-online.nl

Student teelt nedersoja

Zeventig melkkoeien hebben de ouders van Tom Grobben. En sinds kort ook een hectare soja. Het is een experiment van de masterstudent en zijn broer Bart. Ze willen hun eigen sojaproduct ontwikkelen.

tekst Linda van der Nat foto Sven Menschel

De plantjes op het land van zijn ouders in Enschede staan er goed bij, vertelt Tom Grobben. Zo'n 30 centimeter hoog, fris in het blad. Wel staat er veel woekerd onkruid tussen. De student Management, Economics & Consumer Studies (25) en zijn broer Bart (28), WUR-alumnus, zijn nu aan het onderzoeken hoe ze dat het beste kunnen verhelpen. Als zonen van een melkveehouder hebben ze wel wat ervaring met het verbouwen van gewassen, zoals mais voor de koeien, maar soja verbouwen is nieuw.

Tom zit aan het einde van zijn masteropleiding in Wageningen. Momenteel loopt hij stage bij Wageningen Economic Research en doet hij onderzoek naar bedrijfsopvolging in de agrarische sector. Een toepasselijk onderzoek, want net als de boerenzonen en -dochters die hij spreekt, twijfelt ook Grobben over het overnemen van het boerenbedrijf van zijn ouders.

ONDERNEMENDE TYPES

'Koeien zijn heel mooie beesten en mijn broer en ik hebben allebei een passie voor die dieren, maar de vraag is of we genoeg passie hebben. Met koeien moet je er altijd zijn, 24/7, je moet er ook 's nachts uit. Ik ben er nog niet uit of ik dat wil.' De twijfel is een veelvoorkomend onderwerp tijdens de gesprekken aan de keukentafel. 'Bart en ik zijn heel ondernemende types. We willen het bedrijf graag voortzetten, we zien er wel een toekomst in. De vraag is alleen wat voor een toekomst.' De afgelopen jaren werden er dan ook vele ideeën geopperd. Het idee waar de hele familie enthousiast van werd: nedersoja.

Grobben: 'Het merendeel van de soja wordt nu geïmporteerd uit Zuid-Amerika, waar helaas

nog steeds oerwouden worden gekapt om sojavelden aan te leggen. Denk daarnaast aan de *carbon footprint* van het transport, de sociale impact die het heeft voor de lokale bewoners en de hele discussie rondom genetisch gemo-dificeerde gewassen. Het zou heel veel schelen als we hier in Nederland onze eigen niet-gemo-dificeerde soja konden verbouwen.'

TROTSE TUKKER

Slechts een handjevol Nederlandse telers verbouwt soja. De omstandigheden in het koude Nederland zijn voor het tropische ras niet ideaal. Toch durfde de familie Grobben het aan, met twee Wageningers in de familie. Dat is het

'In Zuid-Amerika worden nog steeds oerwouden gekapt om sojavelden aan te leggen'

mooie van studeren aan WUR, zegt Grobben. 'Er zit hier zo veel kennis op het gebied van sojateelt, zoals kennis over nieuwe rassen en manieren om de opbrengst te verhogen. Iedereen is heel erg bereid om met ons te praten en mee te denken. Dat is echt een luxe en als student moet je daar van profiteren.'

De gebroeders Grobben willen niet alleen soja verbouwen, ze willen ook een sojaproduct ontwikkelen voor menselijke consumptie. Grobben: 'In de westerse wereld wordt soja hoofdzakelijk gebruikt voor de productie van veevoeder, maar etenswaren als tempé, tofoe sojamelk en -yoghurt worden steeds hipper. Ook hierbij is het weer ideaal dat ik in Wageningen studeer. Dankzij StartHub en StartLife kom ik in contact met mensen die me kunnen helpen dit initiatief uit te werken. We willen iets maken waar vraag naar is en niet met het zoveelste vegetarische burgertje komen.' Wat

het dan wel wordt, dat weet Grobben nog niet. 'Het lijkt me heel leuk om samen met een chef-kok en een voedingsdeskundige een uitgebalanceerd product te ontwikkelen. Het liefst een chef-kok uit Twente; ik ben een trotse Tukker.'

DUIVEN

Eind april gingen de sojaadjes de grond in. 'We konden van onze buurman een landbouwmachine lenen en hij heeft ook geholpen met zaaien. Voor hem was het ook nieuw. Als zijn telefoon ging, zei hij: "ik ben soja aan het planten bij Grobben" en dan moest hij het hele verhaal uitleggen. Dat was wel een komische situatie en uiteindelijk wisten alle *noabers* ervan. Ze vinden het leuk dat we iets nieuws proberen, maar zijn ook sceptisch. Ze zijn niet bekend met het telen van soja en vinden het vreemd dat we er zo veel moeite in steken.'

Na de zomer, als de plantjes tot heuphoogte zijn gegroeid, kan Grobben gaan oogsten. Tot die tijd gaat hij regelmatig langs op de boerderij van zijn ouders. Zijn broer, die in Enschede woont en werkt, stuurt hem in de tussentijd steeds berichtjes over de stand van zaken. 'Ze zeggen dat soja een makkelijk plantje is, maar het is toch spannend. Als de eerste spruiten zichtbaar worden, kunnen duiven het hele veld bijvoorbeeld binnen een week leeg eten.' Gelukkig viel het dit jaar mee. 'Misschien zijn Twentse duiven nog niet bekend met de heerlijke smaak van sojaplantjes. En anders hebben ze zitten slapen.'

Zijn ouders vinden het wel moeilijk dat hun melkveehouderij mogelijk ophoudt te bestaan, zegt Grobben. 'Ze hebben het nooit met zoveel woorden gezegd, maar ze zijn dag en nacht met de koeien bezig. Natuurlijk is het moeilijk als dat zou stoppen. Tegelijkertijd hebben ze in onze gesprekken altijd benadrukt dat we iets moeten doen waar wij vrolijk van worden. Onze insteek is dat we de boerderij voortzetten, dat is onze belangrijkste prioriteit. Dat Bart en ik met z'n tweetjes zo'n heel nieuw gebied aan het ontdekken zijn, dat is echt geweldig.'

Masterstudent Tom Grobben (links) en zijn broer Bart willen het boerenbedrijf van hun ouders voortzetten, maar liever niet als melkveehouderij.

SEKS OP LEEFTIJD

Seks is goed voor het oudere brein, blijkt uit een studie van de University of Oxford. Hoe vaker seks – met anderen of jezelf – hoe beter de scores op oefeningen die het spraakvermogen en het ruimtelijk inzicht testen. Vaak is in dit geval (een studie onder 73 ouderen van 50 tot 83 jaar) nooit, maandelijks of elke week. Hoe seks het brein stimuleert, is niet duidelijk.

GROEI

WUR groeit (te) hard? Het is peanuts vergeleken bij de ontwikkeling van de wereldbevolking. De VN voorziet dat de huidige populatie van 7,6 miljard mensen in 2030 is gegroeid tot 8,6 miljard. In 2050 zijn dat er 9,8 miljard en de jonge kinderen van nu maken het in 2100 nog mee dat er meer dan 11 miljard mensen rondlopen. Tijd voor een numerus fixus op vruchtbaarheid?

MOBIELTJE

Een smartphone onder handbereik vermindert de beschikbare cognitieve capaciteit. Dat ontdekten onderzoekers van de Universiteit van Austin. Ze lieten 800 personen testen uitvoeren met hun mobiel (aan of uit) onder handbereik of in de kamer ernaast. Een telefoon op afstand leverde significant betere resultaten op. Een mobieltje in het zicht slurpt volgens de wetenschappers (onbewust) aandacht op.

PANDADIPLOMATIE

Je struikelt in Europa tegenwoordig bijna over panda's. Na Oostenrijk, Spanje, Engeland, Frankrijk, België en (sinds kort) Nederland, heeft Duitsland sinds een week ook twee huurpanda's. Het stel kwam afgelopen weekeinde in Berlijn aan. De twee worden voor het begin van de G20-top in Duitsland geïnaugureerd door kanselier Merkel en president Xi Jinping. Pandadiplomatie ten voeten uit.

Idealis verwacht kamertekort

Kamerzoekende eerstejaars zullen komend studiejaar geduld moeten hebben. Idealis verwacht niet dat ze voor 1 mei alle Nederlandse studenten kan huisvesten.

Het kamertekort wordt veroorzaakt door een vertraging in de vergunningverlening voor een studentencolplex op Kortenoord. Idealis wilde daar eind oktober 300 tijdelijke kamers opleveren, maar dat wordt nu voor-

jaar 2018. Woordvoerder Hellen Albers: 'Er is een uitgebreide procedure nodig, terwijl wij hadden ingezet op de reguliere procedure. Daardoor schuift alles in onze planning op.'

Bovendien blijven er bovengemiddeld veel (oud-)studenten in hun kamer zitten. Albers: 'Dat is lastig, want we hebben de woonruimte hard nodig.' Idealis probeert nu de huidige huurders te stimuleren hun kamer te verlaten: de eerste 100 studenten die vanaf

9 juni de huur hebben opgezegd, krijgen 100 euro.

Internationale studenten, die kamergarantie krijgen van de universiteit, kunnen wel ondergebracht worden, verwacht Albers. 'Dit jaar hebben we twee gebouwen op het kazerneterrein in Ede voor pickopvang, waar we 140 personen kunnen huisvesten. Daarnaast hebben we de afgelopen maanden kamers die leeg kwamen te staan gereserveerd voor de buitenlandse studenten.' **LvdN**

Meeste stemmen, toch geen zetel

Giulia Homs haalde 320 stemmen tijdens de laatste verkiezingen voor de Student Council; meer dan alle andere kandidaten. Toch krijgt de bachelorstudent Environmental Sciences geen zetel. Ze stond voor VeSte op plaats acht en die partij behaalde zeven zetels. Om met voorkeursstemmen in de raad terecht te komen, kwam ze 32 stemmen tekort.

Teleurgesteld?

'Ik wist van tevoren dat ik de achtste op de lijst zou zijn. VeSte vroeg me voor de verkiezingen omdat ze nog een kandidaat tekort kwamen. Ze wilden iemand van Argo, daarom kwamen ze bij mij uit. Een bestuursjaar leek me een goede manier om studenten te vertegenwoordigen en tegelijkertijd mezelf te ontwikkelen. Maar ik wist dat VeSte acht zetels moest halen of dat ik moest zorgen dat veel mensen op mij stemden. Helaas is het me niet gelukt om deel uit te maken van de nieuwe raad. Dat voelt raar, want ik was er wel klaar voor. Het liefst had ik gewild dat we allemaal in de raad zouden komen, want alle kandidaten zijn echt een team geworden.'

Hoe heb je het voor elkaar gekregen, zoveel stemmen?

'Tijdens de verkiezingsweek heb ik met mensen gepraat en hen

Giulia Homs: 'Een bestuursjaar leek me een goede manier om studenten te vertegenwoordigen en mezelf te ontwikkelen.'

geprobeerd over te halen op VeSte te stemmen. Er kwamen ook veel mensen op mij af, omdat ze vonden dat ik goede ideeën had om de sportfaciliteiten te verbeteren. Ik heb ook veel gevraagd naar wat mensen graag zouden willen verbeteren aan de universiteit.'

Ga je volgend jaar nog een keer campagne voeren voor VeSte?

'Nee, dat denk ik niet. Ik vond het niet prettig om mensen lastig te vallen. Sommige mensen raakten echt geïrriteerd en ik heb ook een paar negatieve reacties gehad.' **MR**

Internationale studenten missen steun

Ontoegankelijke taalcursussen, hoge huur, gebrekkige overheidscommunicatie en haperende integratie. Deze onderwerpen leven onder internationale studenten in Wageningen, bleek vorige week bij een bijeenkomst van de nieuwe politieke partij Connect Wageningen in Impulse.

Connect Wageningen had de bijeenkomst georganiseerd om ideeën op te doen voor het programma waarmee de partij in maart 2018 aan de gemeenteraadsverkiezingen wil meedoen. De nadruk lag op de mening van internationale studenten. Die wordt volgens Connect Wageningen nu nog nauwelijks gehoord in de gemeente. De aanwezigen gaven inderdaad aan dat ze zich niet altijd gezien voelen. 'Als Wageningen University actief internationale studenten binnenhaalt, moet zij hen ook op andere vlakken steunen', merkte een student op.

Verschillende aanwezigen vertelden dat ze Nederlandse taalcursussen duur en ontoegankelijk vinden. Internationale promovendi hebben verder grote moeite met het vinden van een betaalbaar appartement. Daarnaast bleek er behoefte aan meer integratie met medestuden-

Internationale studenten vertelden op uitnodiging van Connect Wageningen welke problemen ze in Wageningen ervaren.

ten en de lokale gemeenschap. Ten slotte noemden studenten de Nederlandstalige communicatie van de autoriteiten. Die past niet bij het internationale karakter van Wageningen, concludeerde voorzitter Mark Reijerman. 'De gemeente moet het makkelijk maken voor internationale studenten om hier te wonen.'

De partij gaat de genoemde problemen categoriseren, een plan maken en met verschillende partijen in gesprek. Connect Wageningen is er overigens ook voor de Nederlandse student. Partijlid Romy Stijssiger: 'We zullen de komende tijd vaker bijeenkomsten organiseren, met verschillende onderwerpen.' **EvK**

ONDERTUSSEN IN... PORTUGAL

'Samenwerking moet bosbranden voorkomen'

Portugal werd de afgelopen weken geplaagd door een recordaantal bosbranden. Het getroffen gebied beslaat tienduizenden hectaren. Tomás Roquette Tenreiro was niet zo verrast door het vuur. Hij pleit voor betere preventie door bosbeheer.

'Mijn familie is eigenaar van een bos in het zuiden van Portugal. Gelukkig zijn de bosbranden momenteel in het noorden, zoals bijna elk jaar. Misschien waren de branden de laatste paar jaar minder intens, maar een situatie als deze komt regelmatig voor. In het noorden zijn de kavels kleiner en daardoor is effectief bosbeheer op landschapsniveau ingewikkeld. Het is de tragedie van het gedeelde goed. Er is meer samenwerking van landeigenaren nodig om bosbranden als deze te voorkomen.

In dit specifieke geval ging er veel mis. Het grootste aantal slachtoffers viel op een autoweg die eigenlijk al afgesloten had moeten zijn. Ook had de brandweer beter kunnen ingrijpen als die niet alleen uit vrijwilligers

bestond en oud materiaal gebruikte. Het is interessant om te zien hoe de publieke financiering tekortschiet met linkse regeringen.

In de media en de politiek worden de eucalyptus- en naald-

FOTO: WIKIPEDIA

boomproductiebossen als de schuldigen aangewezen. Naar mijn mening is het niet de boomsoort, maar het management dat tekortschiet. We zouden deze soorten dankbaar moeten zijn dat bosbouw nog rendabel is in het gebied. Een bos dat niets oplevert, wordt namelijk verlaten en land zonder eigenaar loopt het meeste risico op bosbranden. Door de vochtige bodem in dit gebied, in combinatie met hoge temperaturen, wordt er veel biomassa geproduceerd. De brandstapel bouwt zich snel op.

Voor een boscijenaar voelt een bosbrand als het verliezen van een kind. Ik ervaar dat elke keer als een bosbrand dicht bij het land van mijn familie komt. Het opbouwen van productief bos is een langetermijninvestering, en die kan in enkele seconden verwoest worden. Ik vind dat een eng idee.' **TF**

Tomás Roquette Tenreiro, masterstudent Plantwetenschappen uit Portugal, reageert op het nieuws over de bosbranden in zijn land.

OP DE CAMPUS

Het gras naast Forum ziet de laatste dagen wat blauw. Dat komt doordat masterstudent Landschapsarchitectuur Pamela Acuña Kuchenbecker (32) daar dozen blauw zit te spuiten.

Pamela maakt de blauwe dozen samen met andere studenten die het vak Atelier doen. 'Dat is onze versie van ACT', vertelt ze. Haar groepje wil de dozen gebruiken voor een sociaal experiment in Amsterdam. 'We willen kijken of het plaatsen van een object genoeg is om een plek levendig te maken, of dat een plek levendig moet zijn voordat een object erin kan passen.' De studenten willen de dozen in de openbare ruimte zetten en kijken of mensen er mee gaan spelen. 'De dozen moeten een leuke kleur hebben die licht en speels is en opvalt.'

Het is de eerste keer dat Pamela toegepast onderzoek doet in Nederland, maar in haar thuisland Peru heeft ze zo iets al vaker gedaan. 'We hadden langere periodes in Peru dus er was meer tijd voor uitgebreide experimenten zoals dit.'

Vergeleken met haar stad Lima is Wageningen erg klein. 'Zeker als je 's avonds eten wilt halen. Alles sluit in Wageningen. In Lima is er altijd leven; eettentjes zijn de hele nacht open.' Als kind heeft Pamela al eens twee jaar in West-Europa gewoond. 'We zijn naar Duitsland verhuisd toen ik vier was, vanwege terrorisme in Peru. Maar we

'In Lima is er altijd leven; eettentjes zijn de hele nacht open'

zijn alweer terug verhuisd toen ik zes was. Mijn ouders wilden terug en de situatie in ons land was verbeterd.'

Haar tijd in Duitsland kon niet verhinderen dat Pamela wat moeite had om te wennen aan Nederland. 'Ik kan me Duitsland haast niet meer herinneren.' Ze mist het nachtleven en het lekkere Peruaanse eten. Gelukkig heeft ze haar eigen kleine

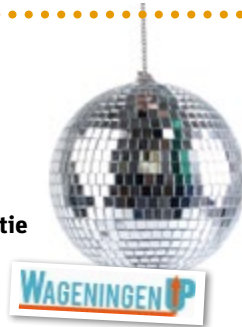

FOTO: ANNE VAN DER HEIJDEN

gemeenschap van mensen uit Peru hier in Wageningen gevonden. 'Met een van die meiden dans ik graag op hakken, dat was mijn sport in Peru. Je balans behouden op hakken terwijl je danst geeft je een goede core stability.' Pamela houdt ook van zingen en fotografie, en boven alles van landschapsarchitectuur. 'Het is goed dat ik ervan houd, want ik denk dat ik 110 procent moet geven voor mijn carrière.' **AvdH**

FEESTEN

Zin in een feestje? Wageningen Uitgaans Promotie wijst de weg. Zie ook www.wageningenup.nl.

WAGENINGEN CENTRUM - LEEFFESTIVAL

Zondag 2 juli van 12:00 tot 18:00

Vrijwilligers organiseren voor de 35ste keer het zomerse straattheaterfestival LEEF in het centrum van Wageningen. Het thema van dit jaar is 'Drömeland'. Kuier op je gemak door de binnenstad en kijk naar de vele optredens van zowel professionals als amateurs. Het festival is gratis toegankelijk.

CAMPUS - SSR-W: SUMMER SWITCH FESTIVAL

Zaterdag 8 juli van 15:00 tot 23:45

Studentenvereniging SSR-W viert haar zeventiende lustrum en heeft de handen ineengeslagen met de stichting Popcultuur Wageningen. Samen zullen ze op de campus een festival neerzetten met plaatselijke bands en een keur aan dj's. De timing is fijn: de laatste tentamens zijn dan net afgerond. Het perfecte begin van je vakantie. **AvdH**

FOTO: SVEN MENSCHEL

Dankzij deze leuke toiletjuffrouwen was naar de plee gaan geen straf tijdens het open feest van KSV Franciscus op donderdag 22 juni.

Wageningse masterstudenten gaan voor hun stage en thesis de hele wereld over. Ze maken kennis met de praktijk en andere culturen. Hier vertellen ze over hun avonturen.

Een zee vol lichtjes

'De Coral Restoration Foundation werkt aan het herstel van riffen door opgekweekte koralen terug te plaatsen. Onze stageopdracht was om koralen uit te zetten en vervolgens deze getransplanteerde populaties met wilde koraalpopulaties te vergelijken. De organisatie gaf ons een cursus over de omgang met koralen, waarna we zelfstandig ons project hebben uitgevoerd. We hebben een eigen onderzoeksprotocol opgezet en daarna drie maanden lang onderwater metingen verricht volgens dit protocol.

Het was een hele uitdaging en we waren blij dat we met z'n vieren waren om taken te kunnen verdelen en te overleggen. Voor ons onderzoek doken we bijna elke dag vier uur. Onderwater onderzoek doen is heel anders dan op het land, omdat je moet leren communiceren met je buddy's. In het begin maakten we duidelijke afspraken vooraf, maar later was slechts één blik genoeg om elkaar te begrijpen.

MANGROVEBOSSEN

We hebben elkaar ontzettend goed leren kennen tijdens deze stage, omdat we zo op elkaar waren aangewezen. Onze werkdagen waren lang, we woonden met z'n vieren en hadden maar beperkt tijd voor onszelf. Dat leverde soms pittige situaties op, maar we leerden dat ook op te lossen. Zo werden ruzies meteen uitgesproken, omdat deze veel energie kostten en we genoeg te doen hadden.

In onze vrije tijd hebben we veel samen gedaan en ontstond er een vriendengroep met de locals van Bonaire. Ze lieten ons plekken zien die we zelf nooit hadden kunnen vinden. Zo hebben we gesnorkeld in een grot en in de mangrovebossen, waar tussen de boomwortels een

kraamkamer met kleine vissen en sponzen schuilgaat. Ook met duiken in zee hebben we onvergetelijke dingen meegemaakt. Vijf dagen na volle maan maakten we een nachtduik en waren we plotseling omgeven door duizenden kleine lichtjes. Het was de paartijd van de ostracods, bioluminescente micro-organismen. Het water leek wel een lucht vol sterren en vuurvliegers. We hoorden elkaar onder water joelen omdat het zo mooi was.

GROTE SCHILDPAD

Het was ook de paartijd van de loggerhead, een grote schildpaddensoort. Op een van onze eerste dagen zwom er eentje ineens in hoog tempo op ons af. Slechtziende mannetjes vallen soms weleens duikers lastig in plaats van schildpaddenvrouwtjes. Gelukkig gebeurde er niks, maar het was wel indrukwekkend.' @JS

HET ECHTE WERK

Wie? Sarina Versteeg, Eva Mudde, Maarten Rutting en Lieveke Crombach
Wat? Stage bij Wageningen Marine Research en Coral Restoration Foundation Bonaire
Waar? Bonaire

Lees alle interviews terug op resource-online.nl

FOTO MAARTEN RUTTING

Orion Irregular Opening Hours Summer 2017

	Date	Monday to Friday	Saturday and Sunday
The Building	10 July to 6 August	Closed	Closed
	7 August to 1 September	8 am - 6 pm	Closed
Bikebasement	10 July to 6 August	Closed	Closed
	7 August to 1 September	8 am - 6 pm	Closed
Restaurant	10 July to 6 August	Closed	Closed
	7 August to 27 August	Closed	Closed
	28 August to 1 September	11.30 am - 1.30 pm	Closed
The Spot	7 August to 27 August	9 am - 2 pm	Closed
	28 August to 1 September	8 am - 8 pm	Closed

Leeuwenborch Irregular Opening Hours Summer 2017

	Date	Monday to Friday	Saturday	Sunday
The Building	10 July to 3 September	7 am - 10.30 pm	8 am - 5.30 pm	Closed
Restaurant / Coffee Bar	10 July to 16 July	9 am - 3 pm	Closed	
	17 July to 20 August	11 am - 1.30 pm	Closed	
	21 August to 27 August	9 am - 3 pm	Closed	
	28 August to 3 September	8 am - 5 pm	Closed	
Library	10 July to 3 September	9 am - 5 pm	Closed	

After 6 pm entrance is only possible after registration at the reception desk.

Forum Irregular Opening Hours Summer 2017

	Date	Monday to Friday	Saturday and Sunday
The Building	10 July to 6 August	8 am - 8 pm	Closed
The Library	10 July to 10 September	Closed *	Closed *
Student Desk IT Service Point	10 July to 13 August	12 pm - 2 pm	Closed
WURshop	3 July to 16 July	10 am - 2 pm	Closed
	17 July to 13 August	Closed	Closed
Restaurant	3 July to 9 July	8 am - 5 pm	Closed
	10 July to 16 August	8 am - 2 pm	Closed
	17 July to 20 August	11.30 am - 2 pm	Closed
	21 August to 27 August	8 am - 5 pm	Closed
Grand Café	3 July to 16 July	8 am - 3 pm	Closed
	17 July to 20 August	Closed	Closed
	21 August to 27 August	8 am - 3 pm	Closed
Wageningen in'to Languages	3 July to 3 September	9 am - 5 pm (closed on Friday)	Closed

* Until September 8, a temporary library desk is open on working days 10am - 4pm on the 1st floor of Forum. Rooms on the 6th and 7th floor above the library are open for study purposes until September 4

mededelingen

WAGENINGEN WRITING LAB OPEN DURING SUMMER HOLIDAY AND RENOVATION OF FORUM LIBRARY

Do you need help with writing? From July 5 on you can book a session on weekdays between 10.00 and 16.00. Admittance via the temporary library desk at floor 1 of the Forum (opposite the canteen). A selection of books on writing can be found in the Leeuwenborch Library. Apply through wur.nl/

en/article/Wageningen-Writing-Lab-2.htm and send an email to: info.wageningenwritinglab@wur.nl.

WEKELIJKS STUDIEPUNTEN-SPREEKUR VOOR OUDERS EN EERSTEJAARSTUDENTEN (NIET ALLEEN VAN WUR)

Hermien Miltenburg, oudervoorlichter van landelijke decanenvereniging NVS-VVL en instellingen van HO houdt een wekelijks spreekuur voor alle mogelijke vragen over studeren, studie-

keuze, tussenjaar, financiën etc. Kijk ook op studiekeuzekind.nl. Spreekuur op woensdagen van 17.00-18.00 uur op 0317-484455.

agenda

donderdag 29 juni t/m woensdag 12 juli

FILMS VOOR STUDENTEN

King of the Belgians: surrealistische road movie waarin een ingedommelde koning van België in Istanbul hoort dat Wallonië de onafhankelijkheid heeft verklaard. Hij moet onmiddellijk terug, dwars door de Balkan. *Howards End*: de bekroonde Engelse klassieker, een beklemmende vertelling over rivaliserende families vlak voor WO I. *El Ciudadano Ilustre*: venijnige Argentijnse tragikomedie over Nobelprijswinnaar Daniel Montovani, die voor een reünie terug moet naar zijn geboortedorp. Niet alle bewoners zijn blij met hoe zij in zijn boeken zijn neergezet. Locatie: Wilhelminaweg 3A, Wageningen.

WWW.MOVIE-W.NL

Thursday 29 June, 20.00

OPEN MIND LAB LECTURE: 'EDUCATION FOR SUSTAINABILITY: HOW TO BUILD RESPONSIBILITY INTO ACADEMIC PRACTICE?'

Education forms you to a large extent and is also a basis of your moral perspective on the world. But are scientists and students taught how to be responsible? Sociologist of science Phil MacNaghten will share his views on the topic. Venue: Impulse

Friday 30 June

FARMERS' TALES

An informal lunch gathering to give you the chance to meet up with other students, PhD candidates, researchers, and farmers. Share your ideas on the practice and politics of sustainable food production, or just drop in to gain some knowledge on a variety of topics (e.g. for your thesis or internship).

BOERENGROEP.NL/RESEARCH-EDUCATION/FARMERS-TALES

colofon

Resource is het magazine en de website voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. Resource magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Redactieadres

Droevendaalsesteeg 4, 6708 PB Wageningen (Atlas, gebouw 104, bode 31). Postbus 409 6700 AK Wageningen. Secretariaat: Thea Kuijpers, resource@wur.nl, 0317 484020 Website: www.resource-online.nl. ISSN 1389-7756

Redactie

- Edwin van Laar (hoofdredacteur) edwin.vanlaar@wur.nl, 0317 482997
- Lieke de Kwant (eindredacteur) lieke.dekwant@wur.nl, 0317 485320
- Roelof Kleis (ecologie, sociale wetenschappen, economie) roelof.kleis@wur.nl, 0317 481721
- Vincent Koperdraat (coördinatie website) vincent.koperdraat@wur.nl, 0317 481338
- Linda van der Nat (studenten, onderwijs) linda.vandernat@wur.nl, 0317 481725
- Tessa Louwerens (dier, voeding), tessa.louwerens@wur.nl, 0317 481709
- Albert Sikkema (plant, dier, organisatie) albert.sikkema@wur.nl, 0317 481724

Aan Resource werken mee

Guy Ackermans, Annie Berendsen, Jessica Bernard, Ton van den Born, Alexandra Branderhorst, Susie Day, Teun Fiers, Marijn Flipse, Stijn van Gils, Aart-Jan van de Glind, Clare McGregor, Anne van der Heijden, Yvonne de Hilster, Hoger Onderwijs Persbureau, Milou van der Horst, Anja Janssen, Liza van Kapel, Iris Keizer, Echica van Kelle, Jan-Willem Kortlever, Kito, Helena Ligthert, Anna Luijten, Piotr Kukla, Sven Menschel, Linda Meijer, Carina Nieuwenweg, Rik Nijland, Henk van Ruitenbeek, Julia Schäfer, Eva van Schijndel, Twan van der Slikke, Joris Tielens, Pascal Tieman, Joost Visser, Didi de Vries, Clare Wilkinson, Rob de Winter, Remo Wormmeester

Vormgeving

Geert-Jan Bruins, Paul Gerlach

Druk

Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Abonnement

Een abonnement op het magazine kost €58 (buitenland €131,50) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

Advertenties

Extern: Bureau van Vliet, 023 5714745, m.dewit@bureauvanvliet.com
Intern: Thea Kuijpers, resource@wur.nl, 0317 484020

Uitgever

Marc Lamers, Corporate Communications & Marketing Wageningen University & Research

Sports Centre de Bongerd Irregular opening hours Summer 2017

8 July - 20 August

Monday to Friday	Saturday	Sunday
12.00-22.00	09.30-12.30	closed

21 August - 27 August

Monday to Friday	Saturday	Sunday
09.00-22.00	09.30-12.30	closed

CineMec

Laan der Verenigde Naties 150, Ede
www.cinemec.nl / 0900 - 321 0 321

FILM

NU TE ZIEN

Transformers: The Last Knight 3D
Met Mark Wahlberg.

FILM

NU TE ZIEN

Baby Driver
Actie-spektakel van regisseur Edgar Wright. Met Jamie Foxx.

FILM

V.A. 6 JULI

Spider-Man: Homecoming 3D
Met Robert Downey Jr.

€2 STUDENTENKORTING OP FILMS & EVENTS

Deadline indienen: één week voor verschijningsdatum (max. 75 woorden). Mail: resource@wur.nl

>>TYPICAL DUTCH

A respected dishwasher

Some time ago I started working part-time alongside my studies. I work as a dishwasher at a cafe in the town centre. I was overwhelmed by the homely feeling I get every time I'm there. I get really nice dinners and eat with the cooks and sometimes the owner too. That would never happen in my country.

Sometimes it can be really busy at work and I have to work really hard. That's the moment that people around me make me feel better by offering a drink or something nice to eat. Sometimes the waitresses surprise me with an unexpected tip. The Dutch are very friendly and help me with practising my Dutch without making fun of my accent.

In India, I would be looked down upon, working as a dishwasher. Such jobs are low-paid and not respected. An owner will not usually talk to a dishwasher in a friendly way and I have never seen a dishwasher eating at the same table as the owner and sharing his thoughts and experiences. If it is busy or someone didn't turn up for work, the owner of the restaurant I work in sometimes even washes the dishes, works behind the bar or cooks. That is something that would never happen in my society.

In India, I would probably try to hide a dishwashing job from my parents and family. But when I tell my Dutch friends about my work they really appreciate it. No job is low here. I like this way of thinking and wish my country too would treat people at all levels respectfully.

And the wage rate is nice here too. I recently bought a new MacBook Pro from the money I earned working as a dishwasher. Cool, isn't it? **Amit Choudhary, MSc student of Management, economics and consumer studies, from India**

Have you had an interesting encounter with Dutch culture? Send your anecdote (in 250 to 350 words) to resource@wur.nl and earn 25 euros and a jar of Dutch sweets. The editors reserve the right to shorten and edit the contributions before publication.

[NL]

GEEN BAAN IS LAAG

Als hij het druk heeft, brengen zijn collega's hem iets lekkers. Ze leren hem Nederlands zonder om zijn accent te lachen en hij eet samen met de koks en soms zelfs de eigenaar. Amit Choudhary is aangenaam getroffen door de respectvolle behandeling die hem als afwasser in een Wageningse café-restaurant ten deel valt. 'Dat zou in India nooit gebeuren. Daar zouden mensen op me neerkijken. Maar in Nederland is geen enkele baan laag.' En het loon is trouwens ook niet laag; hij heeft er net een MacBook Pro van gekocht.